

культура

і життя

www.uaculture.com

№ 1-2 (4573-4574) 3 січня, 2014 рік

Виходить із 7 жовтня 1923 р.

З Новим роком і Різдвом Христовим!

Що «болить» культурі?

Наталія КУЛІШ

Кінець 2013 року для діячів у галузі культури і мистецтв ознаменувався «круглим столом» на тему: «Вирішення актуальних питань розвитку культури і мистецтва у 2014 році». Організатором виступило Міністерство культури України.

Учасниками «круглого столу» були, окрім міністра культури України Леоніда Новохатка, його першого заступника Тимофія Кохана і заступника Віктора Балюрка, ще й представники національних творчих спілок: композиторів, художників, кінематографістів, митців циркового, театального та майстрів народного мистецтва, а також керівники народного хору ім. Г. Г. Верьовки та академічного ансамблю танцю ім. П. П. Вірського. Організатори запросили на захід і заступника директора Українського центру культурних досліджень Олександра Грищенка, генеральних директорів Національного музею народної архітектури та побуту України Дмитра Зарубу та Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка Михайла Захаревича.

Про підсумки роботи за 2013 рік звітували: головний режисер заключного етапу Всеукраїнського звіту Олег Марцінів, директор програми «Бібліоміст», директор Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів

Під час засідання

(IREX) Матей Новак, голова Українського фонду культури, поет Борис Олійник, керівник Національного порталу академічної музики «Music-review Ukraine» Олександр Пірієв, комерційний директор Львівської обласної філармонії, директор Міжнародного форуму «Музика молодих» Богдан Сегін, генеральний

директор Національного заповідника «Софія Київська» Олена Сердюк. Звичайно, говорили і про наболіле. В роботі «круглого столу» взяли участь представники міністерств фінансів, економічного розвитку і торгівлі, доходів і зборів.

Головував віце-прем'єр-міністр України Костянтин Грищенко.

Обговорювалися теми:

«Удосконалення законодавства про культуру, у тому числі порядку організації та проведення гастрольних заходів»;

«Надання фінансової підтримки закладам культури для забезпечення їх функціонування та доступності їхніх послуг для різних категорій населення»;

«Сприяння розвитку національних творчих спілок, Українського фонду культури, їхньої діяльності»;

«Надання підтримки молодим діячам культури і мистецтва для створення і реалізації творчих проектів»;

«Застосування механізму державно-приватного партнерства у сфері культури»;

«Організація і проведення Всеукраїнського звіту майстрів мистецтв та аматорів народного мистецтва України».

Митці та діячі в галузі культури й мистецтва особливо переймалися питаннями фінансування профільних закладів, гастрольною і концертною діяльністю. Багато говорили і про звільнення від податків на землю закладів культури, і про захист на законодавчому рівні підприємництва у сфері образотворчого мистецтва, музики тощо. Всі зауваження виступаючих, які уважно нотували представники Міністерства культури України, передаються на розгляд до Кабінету Міністрів, а потім на затвердження до Верховної Ради України. Як справедливо зауважили деякі виступаючі, багато законів уже ухвалені, але не діють через низку причин: це або їхня декларативність, або недосконало виписаний механізм реалізації документа.

Під час «круглого столу» йшлося і про роль у житті українського соціуму музеїв, бібліотек, зокрема доступу до послуг Інтернету в сільській місцевості.

Фото авторки

Під головуванням віце-прем'єр-міністра України Костянтина Грищенка відбулося засідання організаційного комітету з підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка.

Міністр культури України, заступник голови оргкомітету Леонід Новохатко доповів про роботу, що ведеться з підготовки заходів до святкування ювілею Кобзаря як на Батьківщині, так і за її межами.

За словами міністра культури, 9 березня 2014 року заплановано проведення урочистої академії в Національному палаці мистецтв «Україна» за участю делегацій із усіх регіонів України та учасників Шевченківського міжнародного літературного конгресу, науковців, представників громадськості, іноземних гостей. На урочистій академії буде нагороджено лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка 2014 року.

У рамках ювілейних заходів також відбудеться Шевченківський міжнародний літературний конгрес, який 10–11 березня збере на базі Київського національного університету ім. Тараса Шевченка шевченкознавців, науковців, представників громадськості, гостей з усього світу в Українському домі.

17–22 травня творчу спільноту України навколо постаті Кобзаря об'єднає Всеукраїнський шевченківський форум «Свою Україну любіть», який пройде за

В сім'ї вольній, новій...

сприяння Інституту літератури НАН України.

У цей же час на Черкащині відбудеться традиційне Міжнародне шевченківське літературно-мистецьке свято «В сім'ї вольній, новій...» У рамках якого вкотре експонуватиметься

Всеукраїнська художня виставка «Мальовничі Україна».

Упродовж року буде проведено Всеукраїнський творчий звіт майстрів мистецтв та аматорів народного мистецтва України. Триватиме масштабний гуманітарний проект «Шевченківські читання» – колективна робота Міністерства культури, МЗС, МОН та Національної академії наук.

Леонід Новохатко поінформував і про спільні плани відзначення ювілею Тараса Шевченка в інших країнах. Зокрема, минулоріч були підписані протоколи про спільні заходи у Казахстані, Литві, Росії та Польщі. Також він нагадав, що під час 37-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО у Парижі дату 200-ліття від дня народження Тараса Шевченка було включено до Календаря пам'ятних дат ЮНЕСКО.

Під час засідання були обговорені питання реконструкції, проведення ремонтних робіт та будівництва відповідних об'єктів, підготовка та друк видань, виробництво теле- та кінофільмів, а також графік заходів із відзначення ювілею Кобзаря як в Україні, так і за її межами.

Серед найважливіших питань, які потребують найскорішого вирішення, Костянтин Грищенко виокремив проведення ремонтно-реставраційних робіт у

Національному музеї Тараса Шевченка та його філіях у Києві, розроблення державної цільової програми «Шевченківський дім», видання повного зібрання творів Тараса Шевченка та шеститомної Шевченківської енциклопедії.

«Окрім національних святкувань, ювілей Великого Кобзаря має перетворитися на помітну подію міжнародного життя», – наголосив урядовець.

У засіданні організаційного комітету також взяли участь радник Президента України, керівник головного управління з питань гуманітарного розвитку Адміністрації Президента України Юрій Богущкий, голови Черкаської та Чернігівської облдержадміністрацій Сергій Тулуб та Володимир Хоменко, директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Микола Жулинський, директор «Мистецького Арсеналу» Наталія Заболотна, заступник голови КМДА Віктор Корж, директор Національного музею Тараса Шевченка Дмитро Стус, керівники Національної академії мистецтв, Національних спілок художників та майстрів народного мистецтва, представники Міністерства фінансів України, МЗС, МОЗ, МВС, Міністерства економіки та Державного комітету телебачення та радіомовлення.

Іконопис Музею Рубльова в Києві

Наталія КУЛІШ

У Національному заповіднику «Софія Київська» триває міжнародна виставка «Шедеври давньоруського мистецтва. Ікони XV–XVII століть з колекції Музею імені Андрія Рубльова».

В Україні 30 унікальних ікон експонуються Музеєм імені Андрія Рубльова вперше. Особливо цікавими є пам'ятки давньоруського іконописного мистецтва XV – першої третини XVI століть, зокрема: ікони «Богоматір Одигітрія Смоленська» (яка традиційно для вірян є дороговказом) та «Великомученик Георгій зі сценами життя», що зберігають традиції творчості Діонісія.

Разом із іконами московської школи на виставці представлені шедеври іконопису й російської Півночі та Поволжя. Це твори мистецтва святкового ряду XVI ст.: «Преображення Господнє», «Воскресіння Лазаря», «Вхід Господній у Єрусалим», «Жони мироносиці біля гробу Господнього»,

«Воскресіння Христове (Зішестя до пекла)». Важливе місце в експозиції надано монументальній іконі «Преподобний Симеон Стовпник, зі сценами життя», де в деталях ідеться про цього аскета.

Директор музею Геннадій Попов розповів про складні антирелігійні часи 60-х років минулого століття. Тоді, після заснування 1947-го Центрального музею давньоруської культури і мистецтва імені Андрія Рубльова, експонати доводилося гужовим транспортом із російської глибинки доправляти до Москви. І це не тільки, щоб наповнити фонд музею, а заради врятування унікальних зразків іконопису. Довгий час це був єдиний у Союзі спеціалізований музей, присвячений релігійному мистецтву XV–XVIII ст.

Загалом на виставці демонструються всі типи образів Спасителя. Експозиція є яскравим зразком розвитку давньоруських художніх традицій у мистецтві XV–XVI ст.

Надзвичайний і Повноважний Посол Росії в Україні Михайло Зурабов звернувся до велелюдного зібрання у «Будинку митрополита» «Софії Київської»: «Сподіваюся, що тут кожен споглядач мистецтва іконопису очиститься духовно». Дійсно, кажуть, що «людина перед такою іконою ніби зазирає у вікно стародавнього світу і набирається звідти чистої чистоти духу». Тоді культура постає над будь-якими суспільно-політичними бар'єрами. Та й для такої міжнародної події були залучені культурологи двох держав, воістину віддані своїй справі. Без кожного із них на своєму місці, така

важлива справа не відбулася б. Тому, за словами голови наглядової ради Національного заповідника «Софія Київська», директора Інституту археології Національної академії наук Петра Толочка, «виставка Музею Андрія Рубльова у Києві вже отримала добрий знак оклику як мистецький захід року». А перший заступник міністра культури України Тимофій Кохан наголосив, що рік завершився цією гарною подією ще й під знаком любові.

Генеральний директор «Софії Київської» Олена Сердюк підкреслила, що виставка є гарним новорічно-різдвяним подарунком відвідувачам. «А наступним об'єднуючим два дружні народи заходом стане святкування 200-річчя Тараса Шевченка».

Експозиція іконопису Музею Андрія Рубльова триватиме до березня 2014-го в рамках святкування 80-річчя заповідника.

Фото автора

В ОДЕСЬКОМУ ВІФЛЕЕМІ

В Одесі у сквері імені Георгія Гамова 4 і 5 січня на традиційному народному ярмарку відбудеться масштабне відтворення Різдва Христового у повній відповідності з канонами Біблії.

Як розповіла одна з ініціаторів дійства Наталія Терехова, над проектом реконструкції таїни Різдва Христового чотирьох волонтерів працюють майже півроку. Вони задумали на площі 15 тисяч квадратних метрів відтворити ціле древнє місто Віфлеєм і населити його історичними персонажами. Там спорудили хлів для вертепу, палац царя Ірода, обійстя пастухів, ремісників, рибалок, легіонерів.

У театралізованому дійстві під назвою «Подорож до Віфлеєму» візьмуть участь 120 біблійних персонажів. Усі костюми учасники вертепу шили самі за старовинними зразками, що відповідають духу епохи. У реконструкції будуть задіяні й тварини: віслучок, телятко, троє коней і десяток овець.

Одеський Віфлеєм розрахований переважно на дітей, яких спеціальними автобусами доставлятимуть сюди з районів області, зі шкіл-інтернатів та дитячих притулків.

Відтворення різдвяного Віфлеєму поєднуватиметься із виступами музик, колядників, конкурсами, безоплатним частуванням дітей, призами та розвагами. А діти-сироти та з багатодітних і малозабезпечених сімей отримають ще й подарунки, які було зібрано в рамках благодійної акції «Дарунок сироті».

ВИСТАВКА У ХРАМІ «ЗАМИЛУВАННЯ»

Луганський обласний центр народної творчості організував виставку робіт майстрів декоративно-прикладного мистецтва обласного народного клубу «Лівша» у приміщенні храму на честь ікони Божої Матері «Замилування».

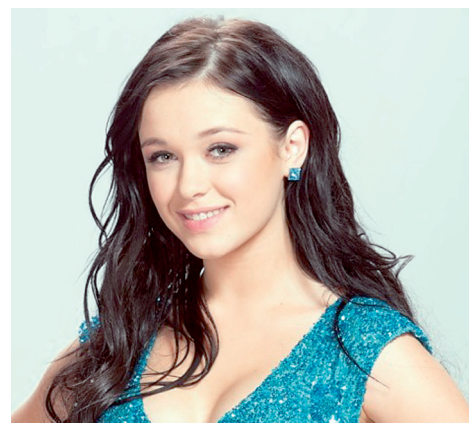
Гостям виставки припали до душі ексклюзивні вироби народних майстрів і художників з усіх куточків Луганської області на релігійну та новорічну тематику: ікони, картини, рушники, серветки, писанки, вироби з дерева, глини, паперу і тканини. Та особливо гостей зацікавили новорічні сувеніри, серед яких були дуже популярні вироби з полімерної глини та бісеру.

Народна майстриня Луганщини С. Жукова в день Святого Миколая вручила настоятелю храму протоіерею Олександрю панно «Святоград Луганський», на якому зображено подію 1905 року, коли старцю Філіппу явилася Пресвята Богородиця.

Виставка робіт майстрів декоративно-прикладного мистецтва обласного народного клубу «Лівша» припала всім до душі. Тому передбачено такі акції проводити регулярно.

МАРІЯ ЯРЕМЧУК ПОЇДЕ НА «ЄВРОБАЧЕННЯ»

Донька Назарія Яремчука Марія виборола право представляти Україну на пісенному конкурсі «Євробачення – 2014». У фіналі відбіркового туру, який проходив на Першому національному телеканалі, вона перемогла серед 20 претендентів. Марія Яремчук є фіналісткою телепроєкту «Голос країни – 2» каналу 1+1 і призером конкурсу «Нова хвиля».

«Євробачення-2014» відбудеться в Копенгагені. Початок півфіналу – 6 травня. Місцем проведення вибрали центр B & W, розташований на острові Амагер.

Пошта редакції

ПОЛКУ ПЕРЕМОЖЦІВ ПРИБУВАЄ

Шановні друзі!

Давно вже передплачую чудовий журнал «Пам'ятки України: історія та культура». А газету «Культура і життя» регулярно купую в Харкові на пошті поблизу вокзалу, коли їду з роботи. В одному з номерів «Культури і життя» ознайомився з заохоченнями для ваших передплатників на 2014 рік. Отож надсилаю копію передплати на журнал «Пам'ятки...» і хочу взяти участь в оголошеному вами розігріш календарів.

Бажаю вам усього найкращого!

З повагою К. В. Романів, пров. 1 Травня, 7, м. Мерефа, Харківської області

***

А Надія Михайлівна Мовчан-Карпусь, знана на Одещині поетеса, що нині мешкає в селі Любопіль Комінтернівського району, надіслала копію квитанції на річну передплату газети «Культура і життя». Дякую за цікаві матеріали, які читає в нашому виданні.

Тож і ми дякуємо нашим читачам, які, сподіваємось, стануть і переможцями оголошеного нами розігрішу, і власниками додаткової передплати наших видань.

«ЗОЛОТЕ» ВЕСІЛЛЯ – СВЯТО «МОЛОДИХ»

Цього листа ми отримали з великим запізненням. І все-таки вирішили опублікувати його.

У передостанню неділю осені «золоте» весілля відзначили Іван Володимирович та Галина Іванівна Ярмаки. Зібралися гості у двоповерховому будинку, збудованому руками Івана Ярмака в селищі Велика Данилівка. Там, на вулиці Паризької Комуни, він більше 30 років очолює вуличний комітет № 20.

П'ятдесят років тому весілля відбулося у помешканні нареченої Галини: с. Бобрівка Харківського району.

На обох весіллях грали родинні ансамблі. Півстоліття тому – старші брати молодого Павло (гармонія) та Олексій (барабан), рідна тітка Лідія – краща гітаристка селища. Саме вона дала першу музичну освіту всім трьом племінникам.

На «золотому» весіллі розважав гостей сучасний інструментальний ансамбль у складі: синів – Сергія (електрогітара) та Володимира (балалайка), старшого онука Михайла (барабан) та його матері Наталії на бубоні (невістка «молодят»), медичної сестри харківської клініки «Укрзалізниця». Керував ансамблем сам ювіляр Іван Володимирович Ярмач, дипломант Всеукраїнського конкурсу гармоністів 2013 року, який проходив у місті Коростені Житомирської області. Наш земляк був першим із музикантів Харківщини і єдиним серед 80 конкурсантів із гармошкою-«венкою» (віденський стрій).

...Привітали Івана Володимировича та Галину Іванівну із «золотим» ювілеєм близькі, родичі, друзі, представники Харківського міськвиконкому.

Олексій СЕРЕДА,
мешканець селища Велика Данилівка,
пенсіонер.

Р.С. Колектив Національного газетно-журнального видавництва приєднується до численних поздоровлень «золотим» ювілярам і зичить їм великого й щасливого життєвого і творчого довголіття.

НОВИНИ

ПОВНОЛІТТЯ «КРИНИЦІ»

У Національному музеї літератури видавництво «Криниця» святкувало своє 15-ліття. У рамках заходу відбулася презентація книги Тетяни Майданович «Охоронниця слова».

Леонід Андрієвський, незмінний директор видавництва, ствердно повідомив гостям, що у сфері українського книговидання, яке постійно переживає руйнівні потрясіння, впливи економічної кризи та інші негаразди, таку річницю треба вважати повноправним повноліттям.

– Ми вистояли у книговидавничих зливах і суховіях, назбирали вже понад 140 книжкових видань, – повідомив Л. Андрієвський. А починали з дитячої серії казок «Театр вдома». Потім були словникові, літературні й мистецькі збірки.

На 15-річній вершині вийшла великоформатна кольорова дитяча книжка «Охоронниця слова». Казки і казкові історії» головного редактора видавництва «Криниця» Тетяни Майданович. Чудово оформила книгу художниця Іванна Гергега.

Почесне місце в розмаїтому доробку «Криниці» займає Шевченкіана. Дуже цінною для видавців є духовна присутність Кобзаря у волелюбній і пісенній любові до України, надії та вірі: «Діла добрих оновляться, діла злих загинуть!» (Тарас Шевченко).

– Ця книжка для мене особливо дорога, бо писалася, власне, все моє життя, – поділилася радістю Тетяна Майданович. – Пригадую свою першу книжечку «Калиновий птах», який випурхнув багато років тому. Тішуся сьогодняшньому доробку.

Видавців привітали генеральний директор Національного музею літератури Галина Сорока, письменники, творчі дитячі колективи.

Особливо відчували свято книги діти. Вони співали пісень, читали вірші.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ
Фото авторки

Той, що «співає душею»

Аліна ОНОПА

Хто хоча б раз чув пісні у виконанні цього співака, одразу впізнає його оксамитовий голос. Частина з них стала шлягерами, тому їх знає не одне покоління українців.

Народному артисту України Іво Бобулу – 60, 35 з яких він займається творчою діяльністю.

«Іво Васильович вміє тримати себе на сцені, зачаровувати своїх шанувальниць, – говорить заслужений артист України, актор Петро Мага. – Він має фантастичну працездатність і неповторний голос, який, без сумніву, є Божим даром. Іво Бобул – справжній професіонал на сцені».

Привітати ювіляра до Національного палацу мистецтв «Україна», де відбувався концерт під назвою «Берег любові», прийшли рідні, друзі, творчі побратими і шанувальники його таланту.

Зал вибухнув шаленими оплесками, коли на сцену вийшов Іво Бобул: «Хочу свій виступ розпочати з пісень, які мене зробили тим, ким я стою

Іво Бобул

перед вами – народним артистом України». І зазвучали багатьма улюблені пісні: «Якщо любиш, – кохай», «Все золото світу», «Місячне колесо», «На Україну повернись», «А липи цвітуть», «Крила мрій моїх» і багато інших. Протягом усього концерту публіка підспівувала ювіляру, який «віддавав» себе шанувальникам, даруючи пісні та щире слово.

А скільки було квітів для артиста! Уже після кількох хвилин концерту вони яскравим килимом прикрасили сцену.

Багато теплих слів говорили про співака. Зокрема, експрезидент України Леонід

Кучма зазначив: «Іво Бобул співає душею, сповна віддається людям. Він – чесна, порядна, чудова людина».

Зі сцени зверталися до артиста творчі побратими. «Дякуємо, що ти є в нашій пісні, дякуємо, що ти є в нашій долі, особисто дякую, що ти поклав на вуста понад 30 моїх пісень», – сказав народний артист України, поет Вадим Крищенко.

«Це велике щастя, що українська земля подарувала нам такого унікального співака, як ти, – говорить народний артист України, композитор Олександр Злотник. – Дякую, що ти з'явився на моєму

творчому шляху, та зміг своїм голосом і талантом донести до людських сердець нашу пісню».

А поет Олександр Високий назвав Іво Бобулу «королем» української естради і зачитав йому присвяту:

*У тебе голос, мов трембіта,
Мов в скрипки ніжність і печаль.
Душа і щедра, і відкрита,
А за характером ти сталь.
Натхнення, сил тобі по вінця.
Любов, добро – це ти єси.
Ти справжнє серце українця,
Ти символ мужньої краси.*

Цього вечора тишили чудовим виконанням пісень, написаних Іво Бобулом, його студенти з кафедри вокалу Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва.

У концерті також взяли участь заслужена артистка України Тетяна Піскарьова і донька славнозвісного Назарія Яремчука – Марія Яремчук.

А завершив Іво Бобул радісне, незабутнє свято піснею про Батьківщину «Одна єдина» зі словами: «Любіть свою Україну-неньку, адже її не вибирають, вона одна – на все життя».

Фото авторки

Артисти нового театру – дітям

Світлана СОКОЛОВА

Незабутні враження подарували дітям-сиротам та інвалідам Козелецького району Чернігівської області артисти новоствореного Театру пісні «ПІСЕНЬ СВІТ» (м. Київ).

У районному Палаці культури в смт Козелець вони влаштували святковий концерт-презентацію театру. Почесними гостями заходу, який відбувся за сприяння голови райдержадміністрації Леоніда Мисливця стали представники обласної та районної влад, депутати, зокрема голова райради В. Пономаренко та депутат облради Н. Міклухо-Маклай. Л. Мисливець, привітавши присутніх зі святом, запросив узяти активну участь у благодійній виставці-продажу робіт вихованців місцевого дитячого реабілітаційного центру, якому за повідомленням веб-сайта Козелецької РДА передали отримані кошти.

Захід вийшов пізнавально-музичним. Малеча й батьки з інтересом слухали розповіді про традиції зимових свят, зокрема, Святого Миколая, який в Україні та інших країнах став прообразом міфічної

Гопак від «Мрії – С»

фігури Діда Мороза (Санта Клауса). Глядачі жваво реагували на перекази про святого, якого за життя називали батьком сиріт, бідних і знедолених та народні святкові звичаї українців і мешканців зарубіжжя. Гармонійне обрамлення розповідей ведучої різножанровими виступами яскравих артистів перетворило концерт на захопливе театралізоване дійство. Митці зуміли так завести залу, що веселі дітлахи обліпили сцену та піднімалися на неї, щоб

опинитися ближче до виступаючих, незважаючи на намагання вихователів повернути їх на місця в залі.

Те, що рівень дійства буде високим, глядачі зрозуміли вже з перших виступів. Це обіцяв склад театральної трупи: зірки телевізійних музичних шоу «Голос країни», «Х-Фактор», «Україна має талант», «Голос Азії» Д. Масюченко, І. Персанова, Ю. Ковнеристова, М. Захарченко, К. Ткаченко, К. Флеш, Т. Мамедова та ін., а також Хореографічний ансамбль

«Мрія – С». Відповідний тон задали високопрофесійні виступи народного артиста України Гурбана Аббасова (головного режисера концерту) та лауреата міжнародних та всеукраїнських фестивалів Ірини Персанової. Відомі пісні «Ой ти дівчино» та «Місяць на небі» (дует з І. Персановою) у виконанні вихідця з Азербайджану набули несподіваного колориту. Аудиторію заворожили сильні голоси із красивими тембрами. Після цього молоді вже не могла виступити не на рівні. Розчулила залу виконанням віршика чотирирічна Влада Харапуд; розвеселила Аніка, яка з піснею про НЛО з'явилась на сцені на лижах; творами «Мама» та «Спасибі, дід» збурих у душах думки про святе та вічне Д. Масюченко.

«Започатковано театр пісні, до якого відбиратимемо талановиту молодь з усієї України, бо часом навіть переможцям конкурсів немає де реалізуватися. Показуватимемо людям, які не живуть у містах: в Україні є здібна молодь! – розповів один із авторів ідеї створення театру Сергій Харапуд. – Плануємо включати до програм і розмовний жанр, пародію, фокуси».

Фото авторки

24 грудня у приміщенні Музею Заповіту Т. Г. Шевченка відбулася урочиста церемонія нагородження переможців Мистецького конкурсу «Усі ми діти твої, Тарасе», який було організовано Національним історико-етнографічним заповідником «Переяслав» у рамках святкування 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка.

Конкурс проводився у двох номінаціях: образотворче та декоративно-прикладне мистецтво. У мистецькому конкурсі брали участь діти двох вікових категорій – 10–13 та 14–17 років. Це вихованці Переяслав-Хмельницького будинку художньої творчості дітей, юнацтва та молоді, Бучанського центру позашкільної роботи, Згурівського будинку дитячої та юнацької творчості, Іванківського районного центру дитячої та юнацької творчості, Вишгородського районного центру художньої творчості дітей, юнацтва та молоді «Дивосвіт», Таращанського районного центру творчості дітей та юнацтва «Веселка», Ставищенського районного центру дитячої та юнацької творчості, Переяслав-Хмельницької

«Усі ми діти твої, Тарасе»

Підсумки мистецького конкурсу

Переможці конкурсу

ЗОШ I–III ст. № 1, гуртків «Оберіг» та «Натхнення» Переяслав-Хмельницької ЗОШ I–III ст. № 2, Переяслав-Хмельницької ЗОШ I–III ст. № 3, Переяслав-Хмельницької ЗОШ I–III ст. № 5, Переяслав-Хмельницької ЗОШ I–III ст. № 7, Новосілівської ЗОШ I–III ст. Києво-Святошинської РДА,

Бучанської спеціалізованої ЗОШ I–III ст. № 5, Бучанської Української гімназії, Центру дитячої та юнацької творчості Рокитнянського району.

Юні автори, звертаючись до творчості Т. Г. Шевченка, найчастіше використовували сюжети, близькі та зрозумілі кожному: «Катерина», «Наймичка», «Мені тринадцятий минало...», «Садок вишневий коло хати...», «Думи мої, думи...» Були присутні також роботи релігійного спрямування та на козацьку тематику.

Переможцями мистецького конкурсу «Усі ми діти твої, Тарасе» в номінації «Образотворче мистецтво» стали Вікторія Осадча (I місце, робота «Зійшлись, поєднались...»), Таращанський районний центр творчості дітей та юнацтва «Веселка», Тетяна Киченко (II місце, робота «І мертвим, і живим...»), Переяслав-Хмельницький будинок художньої творчості дітей, юнацтва та

молоді), Тетяна Криворучко (III місце, робота «Україна вишивана, вся завітчана», Таращанський районний центр творчості дітей та юнацтва «Веселка»); у номінації «Декоративно-прикладне мистецтво» – Ірина Синьоока та Марина Мандрика (I місце, лялька-мотанка «Наймичка»,

Згурівський будинок дитячої та юнацької творчості), Анна Скорбагатько (II місце, аплікація «Мені тринадцятий минало...», Іванківський районний центр дитячої та юнацької творчості), Діана Васишина (III місце, ліплення з глини «Єсть на світі доля, а хто її знає?...», Іванківський районний центр дитячої та юнацької творчості). Вони були нагороджені дипломами та грошовими преміями. Багато учасників конкурсу отримали подяки та заохочувальні премії. Дипломом «За вагомий внесок в естетичне виховання підрастаючого покоління» відзначений Переяслав-Хмельницький Будинок художньої творчості дітей, юнацтва та молоді. Віктор Смірнов, учень ЗОШ I–III ст. № 1, Інна Товкун та Ярослава Ковтун, вихованки Переяслава-Хмельницького БХТДЮМ, були нагороджені дипломами «За активну участь, творчі здібності, креативний підхід, любов і повагу до Великого Кобзаря».

У виставковій залі Музею Заповіту Т. Г. Шевченка була відкрита виставка кращих робіт конкурсантів «У світі Тарасового мистецтва». Захід супроводжувався концертною програмою.

Виставка вразила оригінальністю та майстерністю, потішила теплом дитячих рук. Мистецький конкурс «Усі ми діти твої, Тарасе» ще раз продемонстрував, наскільки обдаровані наші діти, які з любов'ю вивчають творчість Великого Кобзаря, створюючи прекрасні роботи, вносячи до нашого життя промені радості й добра.

Інф. НІЕЗ «Переяслав»

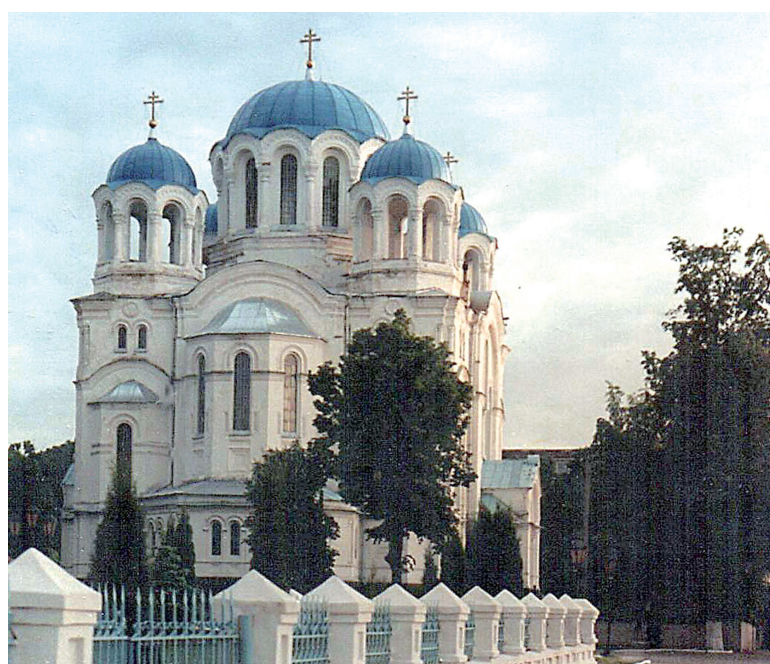
Перлина Глухівської архітектури

Світлана ЖУКОВА

120 років тому в Глухові відомі меценати Терещенки збудували величну Трьох-Анастасіївську церкву. В її долі були періоди відродження і забуття, становлення і розквіту. Її історія, що сягає у XVIII ст., сповнена драматизму і реалізму.

Пам'ятка національного значення наразі є не тільки архітектурною домікантою сучасного міста, а й найбільш відвідуваним туристичним об'єктом.

Щоб зрозуміти, чому ця церква викликає особливий стан душі при її відвідуванні, слід заглибитись у XVIII ст., коли Глухів мав статус столиці Гетьманщини і був центром

Трьох-Анастасіївська церква у Глухові (1893 р.). Сучасний вигляд

розвитку державності, культури й архітектури. Історія церкви починається з 1717 р., коли

Анастасія Скоропадська влаштувала велику богадільню для хворих і незможних, при якій

спорудила храм, що став домовим при гетьманській резиденції. Церква потерпіла від нищівних пожеж 1748 р. та 1784 р. і була відбудована аж 1816 р.

1884 р. Чернігівське губернське правління затвердило проєкт нової Трьох-Анастасіївської церкви, автором якого був відомий академік архітектури із Санкт-Петербурга Андрій Гун (1841–1920 рр.). Храм будували брати Микола і Федір Терещенки з наміром затьмарити найвеличніший із новозбудованих у ті часи Володимирський собор у Києві. У церкві в першому ярусі була влаштована родинна усипальниця. Храм зводився упродовж 9-ти років і був освячений 1893 р. Живопис в інтер'єрі виконаний відомими художниками: братами Сведомськими, М. Пимоненком, Ф. Журавльовим, В. Верещагініним, О. Мурашком.

11 грудня, у день 120-річного ювілею Трьох-Анастасіївської церкви, у Національному заповіднику «Глухів» відбувся тематичний захід, присвячений історії перлини глухівської архітектури. Глухівчани, які до цього вважали, що знають про історію Трьох-Анастасіївської церкви майже все і звикли до неї, як невід'ємної частини історичного центру міста, були здивовані розповіддю завідувача науководослідного відділу заповідника Юрія Коваленка про дослідження останніх років. Наразі можна стверджувати про існування цілої галереї склепів, в одному з яких знаходиться труна з останками Миколи Терещенка. Цей факт, безперечно, ставить Трьох-Анастасіївську церкву у Глухові в один ряд з найвидатнішими в Україні комплексними пам'ятками історії, архітектури й монументального мистецтва.

Різдвяні піснеспіви «Вогника»

Галина СТЕПАНЧЕНКО

У Київському палаці дітей та юнацтва нещодавно відбувся незвичайний концерт. Під традиційною назвою «Різдвяні вечори» ховалося масштабне пісенне дійство, яке влаштував для численних слухачів народний художній колектив дівочий хор «Вогник».

Величезна програма, в якій органічно поєдналися твори світової та української класики, сучасна музика й український фольклор, стала безцінним новорічним подарунком для публіки. Зала Палацу була переповнена. І від першого виходу хористів з різдвяною колядкою й до завершення концерту атмосфера була піднесеною, сповненою якогось благословенного сердечного тепла й любові. Після щирих привітальних слів художнього керівника і диригента хору «Вогник», заслуженого працівника культури України, кавалера орденів Св. Варвари і Св. Кирила та Мефодія Світлани Степаненко, яка 40 років очолює цей знаний в Україні та за її межами колектив, почалося справжнє хорове диво.

Твір Дмитра Бортнянського «Слава, Єдинородний» змінив композицію Лесі Дичко «Благослови, душе моя, Господа». Особлива молитовність, духовність у співі концертного складу

Світлана Степаненко і хор «Вогник»

«Вогника» захопили всіх слухачів. Просвітлені обличчя юних артисток несли у залу кожним словом віру в добро.

Цей колектив вирізняється гарною вокальною підготовкою. Зокрема, у духовних творах (таких, як «Царю небесний» Богдани Фільц) він вразив довершеністю фразування та ансамблевою співзвучністю дівочих голосів.

Для інтерпретації Світлани Степаненко характерна виразна глибина у прочитанні авторського задуму. Саме це допомогло хористкам дуже проникливо проспівати фрагменти № 1 і 8 зі «Stabat Mater» Джованні Перголезі. Контрастом для духовної музики слугували ритмічно чітко

виконана полька «Трік-трак» Йоганна Штрауса й шлягер Джеррі Германа «Hello, Dolly!», що прозвучав легко і невимушено, зі справжнім артистизмом. Така різноманітність першого відділення концерту показала майстерність хору «Вогник», який в останні чотири роки часто виборював призові місця на престижних міжнародних конкурсах.

Друга частина імпрези представляла наймолодших артистів хору (керівник і диригент – Наталія Кулешова). Маленькі хористи в цікавій програмі (українська щедрівка «Павочка ходить», «Зима» Лесі Дичко, «Let It Snow!» Жуля Стайна та Семмі Кана та ін.) показали вміння відчувати ансамбль, наповнювати

спів ніжним і просвітленим звучанням. Після них виступив кандидатський склад хору «Вогник» (керівник і диригент – Руслана Руденко). Особливо запам'яталась «Зима» Лесі Горвої та українська народна пісня «Мак». Діти в цьому колективі вже володіють тією вокальною школою, яка прекрасно проявляється в концертному складі хору, – здатністю співати осмислено і доносити до слухача думку композитора.

Хоровий колектив «Вогник» сьогодні являє собою великий навчально-хоровий осередок, де від ранніх дитячих років до підліткового віку дитина зростає в оточенні прекрасних творів, найкращих зразків класичної

музики. Те, що всі твори виконуються мовою оригіналу, засвідчує високий професійний рівень колективу. Світлани Григорівні Степаненко вдалося створити чудовий педагогічний колектив. Це команда професіоналів високого гатунку: хормейстери Катерина Капішон, Руслана Руденко, Наталя Капішон; концертмейстери Ольга Довгань, Надія Курінна, Людмила Липовка. Усі вони віддають душу і серце роботі з хористами. Тільки в кропіткій щоденній праці можна досягти того високого художнього результату, який продемонстрував «Вогник» у Різдвяному концерті.

Третю частину вечора ставив блискучий виступ концертної групи хору «Вогник» під керівництвом Світлани Степаненко. Славнозвісний «Щедрик», «Ой, сивая зозуленька» – ці шедеври Миколи Леонтовича були відтворені вишукано, зі справжнім артистизмом. Із кожним номером артисти хору й слухачі незримо єдналися, поринаючи у чудову музику Богдани Фільц (відома композиторка була присутня в залі), Людмили Левітової, Миколи Римського-Корсакова, Христо Недялкова. Але тихою кульмінацією цієї різдвяної казкової хорової вистави стала колядка «Свята ніч». Янгольський спів дівчат, світлові ефекти, кружляння чарівних сніжинок – усе це пробуджувало у присутніх почуття Добра і Любові. Такий концерт – це справжнє пісенне диво від «Вогника»!

Ірина СІКОРСЬКА

У Тернопільській обласній філармонії відбувся авторський концерт заслуженого діяча мистецтв України, кандидата мистецтвознавства, лауреата премій імені Миколи Лисенка і Віктора Косенка композитора Богдани Фільц, підготовлений силами учнів і викладачів дитячої хорової школи «Зоринка».

Це, власне, був і не зовсім концерт, а масштабне двогодинне дійство за участю солістів, ансамблів і хорів знаної не лише у регіоні, а й багатьох країнах Європи дитячої хорової школи «Зоринка» (створена у 1996 році на базі хорової капели). До програми мистецької імпрези було включено мелодраматичну на вірші Ліни Костенко, відеоряд, яким демонстрували виступи колективів «Зоринки» на численних концертних майданчиках світу, цікавий і влучний екскурс у творчість Богдани Фільц, що передував кожній із композицій з яскравого доробку мисткині (ведуча – Олена Лайко). А над усім цим, ширяючи під гостинне склепіння

Музика, що єднає серця

Співає «Зоринка»

переповненого залу, царювала її величність Музика.

Приємно було бачити, з яким зворушливим натхненням наймолодші учні школи (хор I ступеня, керівники – Світлана Козак, Василина Ільків та Ірина Зінько) виспівували мініатюру «Вийшли дітоньки на луг» на вірші Теодори Савчинської. На іншому «полюсі» виконавської

складності – блискуче віртуозне фортепіанне «Скерцо», яке заграла вихованка «Зоринки», а нині студентка Одеської національної музичної академії імені Антоніни Нежданової Оксана Смирнова. Своєрідний ріанопефіс у концерті мала ще одна випускниця школи, тепер – студентка Тернопільського музичного училища імені Соломії

Крушельницької Анастасія Козак, яка відкривала програму вельми складною «Фантазією контрастів», потім у складі інструментального тріо виконала «Пісню» та ще кілька разів акомпанувала великому хору.

Загалом у репертуарі «Зоринки» – понад 40 хорових творів Богдани Фільц. З ними колективи школи перемагали на міжнародних конкурсах, зачаровували слухачів у костюлах і церквах (чого тільки вартує незапланований виступ у гігантському віденському соборі св. Стефана!) А почалася творча співпраця з композитором ще у 1998 році, коли «Зоринка» вперше підготувала й з великим успіхом провела авторський концерт Богдани Михайлівни. Наступного 1999-го, коли за умовами хорового конкурсу імені Йоганнеса Брамса (Німеччина) потрібно було виконати досі не опублікований твір (а його автор мав засвідчити дозвіл на виконання), засновник і директор закладу заслужений працівник культури України Ізидор Доскош звернувся за допомогою до мисткині й

отримав, разом із благословенням, «Достойно є» з її духовного триптиха. Відтоді без цього твору не обходиться жоден виступ школи. А «Отче наш» того вечора в Тернополі прозвучав уперше, хоча саме з ним минулого травня «Зоринка» виборола перше місце на конкурсі церковної музики у Польщі.

Спеціально до нинішнього концерту Богдана Фільц переробила (з урахуванням побажань Ізидора Доскоша) власні аранжування закарпатських колядок для акапельного складу (вони прозвучали у виконанні квартету викладачів «Тєя»). Завершилася програма хором «Любимо землю свою» – своєрідним гімном українських хористів, що прозвучав тріумфально, на високій кульмінаційній ноті.

По закінченні концерту до Богдани Михайлівни за автографом зі словами «Нам дуже подобається співати Ваші твори» підбігло кілька дівчаток. Упевнена, для композитора це були щасливі хвилини. Саме з таких миттєвостей складається творче життя мисткині, і, сподіваємося, їх у неї буде ще багато.

Тернопіль–Київ

Людмила ПЕРЕЛИГІНА:

«Культура – єдина конкурентоспроможна галузь на всій земній кулі»

Гість нашої редакції – голова Профспілки працівників культури України, заслужений працівник культури України, кавалер ордена Княгині Ольги Людмила Перелигіна.

– Людмиле Федорівно, знаю Вас багато років, і все ж розкажіть, будь ласка, нашим читачам, як Ви обрали для себе в житті такий напрямок роботи – галузь культури, яка найменш захищена, найбільш обділена... І Ви тут як сподвижниця – рік у рік, рік у рік...

– До культури тягнуло з юності – до сцени, до пісні, до танцю. А потім, коли я вже була депутатом Верховної Ради СРСР, вперше на союзному рівні представляла галузь культури від України. Якщо говорити про таланти, про творчі особистості, вважаю, що нема такої держави в світі, яка була б така багата як Україна. Але що зробити, аби життя митця, цієї творчої особистості було захищене? Акторка грає красиво, грає бариню, він грає в спектаклі графа чи барона, а в житті – це бідні люди, від зарплати до зарплати. От коли ділять бюджет, то культура – насамкінець. Усе це і спонукало мене до того, що боротьба за соціально-економічний статус працівників культури стала смыслом мого життя. Для себе вирішила, якщо не можу співати чи танцювати на сцені, то мушу стояти поряд із цими людьми і підтримувати їх, давати надію, щоб їх знали не тільки на рідній українській сцені, а й за кордоном, і щоб їхній талант був помічений рідною владою.

– І все ж, що Вам удалось за останні роки зробити конкретно, аби повернути державу обличчям до культури?

– Ви знаєте, мої виступи, зустрічі і переговори на самому високому рівні (з усіма Президентами і прем'єрами незалежної України я зустрічалася не раз) завжди були спрямовані на те, щоб вирішити найбільш проблемні для нашої галузі. І я повинна сказати, сьогодні в Україні працівник культури вперше законодавчо захищений, бо створена відповідна нормативно-правова база. Ухвалено Закон «Про культуру», ми внесли туди все краще, що було в раніше діючому законодавстві. Маємо галузеві закони – про театри, бібліотеки, музеї. Але виникає інша

проблема: нормативно-правова база є, але ж вона має реалізовуватись. Передусім, повинні фінансово забезпечуватись статті, передбачені цією базою. Там, де чиновник, мер, губернатор розуміють, що без духовності нема людини, там завжди ідуть назустріч, допомагають як мо-

Хочу, щоб у Новому році у людей з'являлись на очах сльози лише від гордості за тих, хто виходить на сцену, хто дарує радість спілкування з прекрасним, від гордості за нашу рідну Україну...

жуть і майже всі питання вирішують. Ми знаємо ці проблеми – до останнього невеличкого села, щоб там працівники культури були на повній ставці. Але тут на перепоні демографічна ситуація: село, на жаль, вимирає, зменшується населення, а фінансові органи настільки суворостежать за відповідністю чисельності жителів і можливістю тримати культпрацівника на повній ставці. Але ми разом із Міністерством культури добиємося необхідних зрушень, хоч це і не просто. Вирішимо проблеми шляхом переговорів. Щойно на деяких телеканалах з'явився біжучий рядок – «Фінансування на культуру у 2014 році зменшується». Ми уважно проаналізували всі цифри і бачимо, що в принципі бюджет зберігся на рівні 2013-го. Зрозуміло, що хотілося б зростання, але...

– Людмиле Федорівно, будь ласка, коротенько про себе. Звідки Ваші корені?

– Пишаюсь тим, що я запоріжанка. Народилась на Хортиці, в робітничій сім'ї. Всі мої предки брали участь у спорудженні Запорізької ГЕС. Але так сталось, що ми переїхали в Дніпродзержинськ. Тут серед робітників заводу імені Дзержинського (до речі, всі мої родичі там працювали) я і виросла. Вбирала в себе життя з тієї вулиці, про яку пісня у відомій стрічці «Весна на Зарічній вулиці». Рідним домом для мене став Палац культури металургів і всі гуртки художньої самодіяльності – і драматичний, хор, танцювальний. Паралельно закінчила металургійний інститут, за

фахом – інженер. Але відчувала, що це не моє. І заочно закінчила Київський інститут культури імені Корнійчука. Очолила управління культури в Дніпродзержинську. Маю дві професії: перша – інженер-електромеханік хімічного виробництва, друга – організація і методика культурно-

просвітницької роботи. І ось ця професія дала мені право займатись соціально-економічними проблемами. Мушу сказати, що місто, маю на увазі Дніпродзержинськ, загартувало мене, зробило сильною. І водночас від цього гуркоту мартенівських печей, від палаючих домен, від аглофабрики постійно відчувала потяг до прекрасного, до духовності. І моя енергія, емоції, те, що дала природа запорізького краю, теж сформували мій характер. У житті почастило зустрітись із прекрасною людиною, який і став моїм чоловіком. Ніде і ніколи жодним жестом, жодним сло-

До культури тягнуло з юності – до сцени, до пісні, до танцю...

вом він не дав знати, що незадоволений моїми постійними затримками на роботі, від'їздами з творчими колективами – були в Казахстані, Прибалтиці, на Далекому Сході. І як же тепло всюди сприймають українську культуру, пісню, запальний танок. Усі аплодують стоячи. Культура – це єдина конкурентоспроможна галузь на всій земній кулі. Що з нею може зрівнятись? Такі колективи, як Хор імені Верьовки, ансамбль Вірського, наші симфонічні оркестри, естрадні, оперні театри тощо. У жодній країні таких нема. Щаслива, що маю енергію, емоції, бажання працювати. І завжди кажу: встрявай у бій, якщо можеш перемогти. А я впевнена, що ще можу перемагати, могу

добиватись, і дякуючи моїм соратникам (у нас дуже хороші лідери в областях) нам вдалося зберегти основний склад профспілки.

– А чи вдається Вам знаходити час для сім'ї, для відпочинку?

– Це таке щастя, що тепер можемо мати хоч невеличку дачу. Раніше за це клали партквитки. Я об'їздила весь світ, але ніколи не хотіла відпочивати за кордоном. Ось їду в село, у нас багато вишень. І ніщо не може зрівнятись з оцим прекрасним запахом саду, квітів. Коли сидиш на веранді, навколо все тобою зроблено, причепурено... Краса! Як у Шевченка – «Садок вишневий коло хати...» Син наш дипломат, є двоє онуків, але вони не часто куштують ці вишні. Радіємо, коли їх зустрічаємо, сумуємо, коли проводжаємо. Заїжджають друзі, родичі. Хоч і для цього у мене зовсім мало часу. Не буває дня, щоб я не зустрічалася з працівниками клубу чи театру. Для мене щастя, коли ти не уявляєш, що не прийдеш на роботу, коли після емоцій з твоєю допомогою виходить документ, який дає право людям на краще життя. Я не усвідомлюю, що коли-небудь працівники Кабміну ра-

і вони повинні впасти. А як же тоді вони зможуть піднятися? Як кажуть, і сміх і гріх. Але такі приклади допомагають... Ми добились того, що профспілка не дає добро на підписання контрактів із молодими. Тому що заберемо у них молодість, красу, а потім відправимо на мізерну пенсію. Скільки проблем. І скажу чесно, що я пропускаю їх через своє серце. Мабуть, тому і не старію.

– Людмиле Федорівно, і ще одне. Навколо вас, не сумніваюсь, є гурт шанованих, знайомих у мистецтві постатей, з якими Ви радитесь з найважливіших питань галузі культури. Хто вони?

– Тримаю тісні контакти з такими авторитетними в галузі культури керівниками, як Вантук, Авдієвський, Савчук, Остапенко, Рєзнікович, як був покійний Богдан Ступка, тепер Захаревич. Завжди потрібна мені їхня думка, особливо коли йдеться про економічні закони і документи. Соціальний діалог профспілок із владою передбачає обов'язкову візу і наше погодження стосовно таких документів. І не було такого випадку, щоб я не вислухала думку цих керівників. Бо це поважні авторитети, які глибоко знають економічні і соціальні проблеми. Мені легко з ними працювати. Як член колегії міністерства, я постійно з ними контактую. Мені пощастило, що з усіма міністрами культури при всіх їхніх політичних окрасах знаходила і знаходжу спільну мову, тому що вони бажають тільки добра своїй галузі, вболівають за нашу культуру, за її розвиток.

– І наостанок – про щомріє Людмила Федорівно?

– Як людина не хочу старіти. Як жінка – не хочу втрачати вродливість. Хочу, щоб Бог дав мені якомога довше бути такою ж енергійною, такою ж емоційною, щоб приносити користь нашій культурі. Хочу, щоб у Новому році у людей з'являлись на очах сльози лише від гордості за тих, хто виходить на сцену, хто дарує радість спілкування з прекрасним, від гордості за нашу рідну Україну...

Щиро вітаю журналістів
і читачів газети з Новим роком
і Різдвом Христовим!

Хочу побажати, щоб кількість ваших читачів при-
множувалась. А це можливо тільки тоді, коли газету
роблять цікавою. Тому бажаю журналістам і всім, хто
формує це видання, робити його цікавішим від числа до
числа. А воно може бути таким лише тоді, коли ви висвіт-
люватимете проблеми, які є загальнонаціональними. Треба
говорити відверто, в якому стані наш театр, музика, літера-
тура. Бо при наявності величезної кількості талантів, що є в
Україні, ми зведені до резервативного формату. Тому, ша-
новні, розривайте цю резервацію. Є життя, на яке не тре-
ба затуляти очі. Бо сьогодні день правди – ми вступаємо
в рік 200-ліття Тараса Шевченка.

Павло МОВЧАН,
народний депутат України, голова Всеукраїн-
ського товариства «Просвіта»
ім. Тараса Шевченка

Побажання читачам

Напередодні Нового року народ Укра-
їни перед Європою та всім світом засвідчив
свою громадянську гідність і волю. Тому хочу
побажати, щоб Божа ласка у Різдвяні свята і в
Новому році була особливо прихильна до всіх хто
відчуває жертвоне прагнення кращого життя собі і
своїм дітям у вільній та європейській нашій україн-
ській державі. Нехай Бог допоможе здолати всі існую-
чі негаразди та протистояння! Хай спільний розум в
Україні перемаже ненависть і жорстоку силу та на-
повнить наші душі оптимізмом, любов'ю і вірою в
краще майбутнє!

Ігор ГАВРИШКЕВИЧ,
доцент Львівської національної
академії мистецтв

Я щасливий, бо маю на-
году привітати усіх добрих людей
нашої славної неньки України з Новим
роком та Різдвом Христовим!

Мав можливість побувати на 5-ти конти-
нентах, але завжди повертався на рідну зем-
лю, яка народжує справжнє українське диво –
пісню.

Дорогі земляки! Бажаю вам щастя, здоров'я,
добробуту, любіть, шануйте одне одного.
Многая вам літа!

Дмитро ГНАТЮК,
Герой України, народний артист СРСР,
народний артист України

Сердечно вітаю колег,
читачів газети «Культура і жит-
тя» з Новим роком і Різдвом Хри-
стовим!
Нехай кожен його день буде оповитий
любов'ю, радістю і щастям, а українська
пісня повнить ваші душі та додає наснаги!
Господньої вам благодаті і нових творчих
звершень на славу Україні!

Петро АНДРІЙЧУК,
заслужений працівник культури
України

Шановні друзі, прийміть наші найщирі-
ші вітання з Новим роком і Різдвом Христовим!

Нехай цей день, а також рік –
для всіх буде веселий,
Хай Божа щира благодать
завжди буде в оселях.
Біди не знати, ні страждань –
в достатку завжди жити,
І дню народження Христа –
воістину радіти!
Христос народився!

Цього вам бажає Ольштинське об'єднання
українців у Польщі і його голова
Степан МІГУС.

Від щирого «яворового»
серця вітаємо читачів КіЖ з Но-
вим роком та Різдвом Христовим!
Зичимо усім довголіття при здоров'ї
та родинному благополуччі.

Нехай віра у світле майбутнє, щира україн-
ська пісня єднають нас та вивисують духом.
Любіть Україну! Слава їй!
Ваші «Явори».

Володимир ДІДУХ,
народний артист України, лауреат Шев-
ченківської премії, учасник славного
квартету «Явір»

Шановні друзі!
Щирі вітання до вас і ваших читачів з Новим роком і Різдвом Хри-
стовим! Бажаю всім міцного здоров'я, щоб газета й надалі радувала укра-
їнців цікавими статтями про видатних діячів України, книжкові новинки,
майстрів творчості, бо такі видання, як газета «Культура і життя» сьогодні
можна перелічити на пальцях однієї руки. Це справжній острівці краси
в пустелі бездуховності, суєти, зневіри і розпачу. «Культура і життя» несе
на своїх сторінках до спраглих душ читачів одвічні цінності – любов до лю-
дини, красу, добро.

А про скількох видатних людей я дізнався з вашої газети! З вашою допомо-
гою вийшов на зв'язок із митцями Станіславом Лосіцьким та Миколою Сторо-
женком і вже отримав їхні шедеври – альбоми, маю тепер контакти і з письмен-
ником Дмитром Янком, а також його книжку. З гордістю дізнався про ансамбль
пісні і танцю «Сіверські клейноди», керівником якого є мій земляк з шахтар-
ського міста Нововолинськ Волинської області Сергій Миколайович Вовк.

Мені залишається побажати вам і надалі великого творчого натхнен-
ня, щоб воно било з-під пера бурхливими потоками, щоб наша українська
нива квітнула талантами.

З повагою, **Петро БРИНЯК,**
с. Підберезне Волинської області

Діти зламу епох

Світлана СОКОЛОВА

У столичному Музеї Лесі Українки за допомогою експонатів виставки «FACEBOOK, МИЦЕВИ/ВИЦЕМИ» сучасні художники ведуть із відвідувачем діалог про себе та сьогодення держави.

Вони – діти зламу епох. Андрія Александровича Дочевського, Гліба Вишеславського, Олену Придувалову, Анатолія Твердого та Бориса Фірцака об'єднує спільне минуле, – навчання в Республіканській художній школі (ще радянській) у прекрасних викладачів. Той час ознаменувався зломом історичних епох, коли метод соцреалізму перестав бути загальноприйнятним, і кожен відшукував свою стежку в мистецтві.

Зараз вони – друзі, яких зібрав театральний художник, викладач НАОМА А. Александрович-Дочевський. Сам він представив твори із серії «Стільці», в яких за допомогою цих меблів та речей, залишених на них, створюються художні образи персонажів сучасності, серед яких впізнаємо й відомих людей. Ось робота «Мускулізм» – білий міцний стілець зламав тонший червоний.

Гліб Вишеславський. «Над Парижем». 2004

Перший уособлює чоловіче начало, другий – жіноче. Так художник передає превалювання чоловічого начала і сили в нашому житті.

А. Твердий створив психологічні портрети сучасників. «У колажах я використав справжні речі, зокрема ті, що асоціюються з Україною, і як документи роблять картини переконливішими, а образи пізнаванішими».

Його хлопець на картині «Панк» у справжній куртці із заклепками, чотирирукий (так передається його активність) розчісує червону шевелюру... старовинним дерев'яним чесалом. А у втомленого спортсмена («12-й раунд») – справжні боксерські рукавички.

Г. Вишеславський. «Над Парижем». Дирижабль над містом на червоному тлі, – так автор передає свій внутрішній стан.

«Це пейзаж, який існує в моїй уяві. Мій внутрішній діалог та... автопортрет, адже мені цікаві 20–30-ті роки минулого сторіччя. Подобається техніка тих часів – дирижаблі, паротяги, і, звісно, Париж, який також увійшов до мого життя (митець там вчився, – Авт.). А червоне небо – то емоційна напруга, яка причаїлася в душі.

Із любов'ю змальовує місто, в якому живе, О. Придувалова в чорно-білій серії «Вокзали». Вона майже все життя малює Київ.

У день відкриття експозиції художники почули чимало думок про свою творчість від колег, учнів та багатьох гостей.

«У кожного свій погляд та різні підходи, – сказала О. Придувалова. – У мене жорсткий реалізм, Андрій працює в театрі, що видно неозброєним оком. В Анатолія теж театральний підхід, але з фактурами. У Бориса свій погляд на портрети (несподівані кольори, на кшталт синього на обличчі, спонукають до роздумів над замислом – Авт.). У Гліба більш філософський погляд».

«Олександр поєднує експериментальні форми з уявою, – доповнив Г. Вишеславський. – Це дуже іронічні роботи. Олена продовжує найкращі традиції мистецтва 30-х років, Борис виробив дуже індивідуальну форму мистецтва, образу, яка також базується на 20–30-х, як це не дивно, це нібито осучаснення арт-деко; роботи Андрія концептуальні – психологія стільців – вони нібито сюрреалістичні, театральні дійові особи».

«Це п'ять найближчих мені людей за відчуттям сьогодення. Думаю, вони всі естети в найкращому сенсі цього слова, бо володіють формою. Представлені експерименти з якою мені здаються цікавими», – підсумував А. Александрович-Дочевський.

Виставку можна оцінити до 30 січня. Завітайте!

Фото авторки

НОВИНИ

«КАЗКОВІ ДИВО-ОБРАЗИ»

Зала Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара» щедро наповнена трав'яними пахощами, які нагадують запах літа. Це проходить виставка «Українське Різдво» Лесі Колосенко, де представлені чарівні звірятка, барвисті птахи і пишні дідухи, виплетені з трави та соломи.

Тут по-домашньому тепло і затишно. У диво-роботах вібує любов, яка огортає всіх, хто знаходиться навколо.

«У витвори я вкладаю часточку своєї душі та любові», – говорить пані Леся.

Дивиться прямо у вічі оленичка-вогненосиця, хранителька добра. Біля неї – мужній олень, в образі якого, за словами майстрині, – правічний дух лісу, а в його ріжках, наче в гіллячку лягає спати сонечко, закликаючи берегти і плекати все, що нам дарує природа. Зачаровують розкішні танцюючі павичі, щедро розпустивши свої хвости, в яких гармонійно поєднані чотири природні стихії: вода, земля, повітря і вогонь.

А он з-під колосся виглядають маленькі, мудрі вужики, які перетворюючись у сонячні промінчики, розносять по всьому світу тепло, любов і добро.

Кожна скульптура, як маленький Всесвіт, містить у собі багато вічних символів. Роботи Л. Колосенко потрібно розглядати з різних боків, адже на них безліч елементів, які мають своє значення.

Для своїх композицій майстриня використовує багато трав: євшан-зілля, полин, м'яту, льон, чебрець, безсмертник, лаванду – всього навіть не назвеш. Усе це потрібно зібрати, висушити. Це дуже тривалий процес, адже кожна рослинка по-своєму вибаглива. Основу виробів майстриня обплітає шовковою травою, щоб була рівною і гладенькою.

Бігає весела малеча, яка із цікавістю тягне свої рученята до щедрих, золотавих дідухів та розкішних павичів, тулиться до кумедних оленяток і навіть до триголового змія, який зовсім не злий, а добрий і дуже милий.

«Творчість Лесі Колосенко – індивідуальна, – зазначає заступник генерального директора з науково-просвітницької роботи центру Тетяна Пошивайло. – Вона з трави зробила шедеври. У цих роботах відчувається архаїка давньої культури, отих глибин наших пращурів.

Цією виставкою ми даємо поштовх новому колу життя, адже незабаром Різдво. Усі, хто завітає до нас, матимуть змогу отримати величезне задоволення і радість від спілкування із казковими диво-образами».

Аліна ОНОПА
Фото авторки

Живописна етнографія

Аліна ОНОПА

Позитивні емоції та святковий настрій отримав кожен, хто познайомився з творчим доробком дніпропетровського митця Станіслава Брунса, виставка якого проходить у Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара».

Пан Станіслав представив 20 живописних творів різдвяно-новорічної тематики під назвою «Святий Миколай іде, за собою Різдвяні свята веде». Працює він у напрямку наївного малярства. Яскравими кольорами та щирими емоціями насичені роботи майстра. На полотні він відображає звичаї, традиції і побут українців.

У дитинстві Станіславу Карловичу на стелі кімнати ввижались картини, зображення яких він переносив на чисті сторони книжкових палітурок. Ще один мистецький спогад – як після народження доньки, намалював її портрет.

«Йордан, Водохреща в Космачі». 2012

Домашні клопоти, робота забирали весь час, тому займатися живописом було ніколи. «І лише тоді, коли вирости діти, я почав надолужувати те, що нібито призабув, став малювати. Чим більше писав, тим більше мені хотілося».

У свої 50 років він серйозно зайнявся мистецтвом, продовжуючи кращі традиції школи українського народного малярства.

Подорожуючи країною, С. Брунс шукав «своє натхнення». Він закохався у красу

Західної України. І це не дивно, адже дідусь митця родом із цих країв. Станіслав Карлович почав відкривати для себе Івано-Франківщину, багато спілкувався з місцевими жителями. «Побачене я вирішив відобразити на полотні, показуючи людям культуру гуцулів. Цим хотів залучити інших до збереження давніх традицій та їхнього відродження. Сподіваюся, що мої картини торкнуться серця кожного», – зазначив митець.

«Станіслав Брунс – дивовижний та цікавий майстер,

– говорить заступник генерального директора з наукової роботи НЦНК «Музей Івана Гончара» Ігор Пошивайло. – У його жилах тече грузинська, латиська й українська кров. Але він захопився саме українськими народними традиціями.

Його мандри Карпатами – це своєрідна фольклорна експедиція».

Заступник генерального директора з науково-просвітницької роботи центру Тетяна Пошивайло додала: «Станіслав Карлович створив цілу серію чудових робіт села Космач Івано-Франківської області. У цій місцевості він відчув внутрішню красу людей і їхнє прагнення до збереження звичаїв та обрядів, які зафіксував як науковець, етнограф».

Можна провести паралель із Іваном Гончарем, який свого часу, будучи академічним художником, перейшов до декоративної манери письма. Він замальовував обряди, одяг. Брунс іде таким же шляхом і визнає себе малярем, що створює своєрідну живописну етнографію».

Фото авторки

У театрах України, як і в офісах Святого Миколая, Діда Мороза і Санта-Клауса, Новорічні свята – найгарячіша пора року. Кожен намагається причарувати, вразити, порадувати маленьких глядачів, створити для них справжнє незабутнє диво. Хто і як, читайте далі

МУЛЬТИМЕДІЙНЕ ШОУ У ПАЛАЦІ МИСТЕЦТВ «УКРАЇНА»

Палац мистецтв «Україна» організовує головну новорічну ялинку країни. В основі сюжету історія дитини, яка не любить гуляти з собакою чи грати на скрипці, а захоплюється передусім комп'ютерними іграми. Саме цей пересічний хлопчик потрапляє у вир неймовірних подій у віртуальному світі, поспішаючи на допомогу Дідові Морозу, аби врятувати від повелительки монстрів Монстрелли Королівство часу, тобто щоб Новий рік відбувся вчасно понад усяку ціну. У цьому шоу комп'ютерна мишка – справжній, хоч і смішний персонаж. А ще там будуть Драconi, ріка Забут-

Ковардіна Зло – Катерина Кістеня у виставі «Принцеса Лебідь» І. Пелюка, О. Харченка. Молодий театр

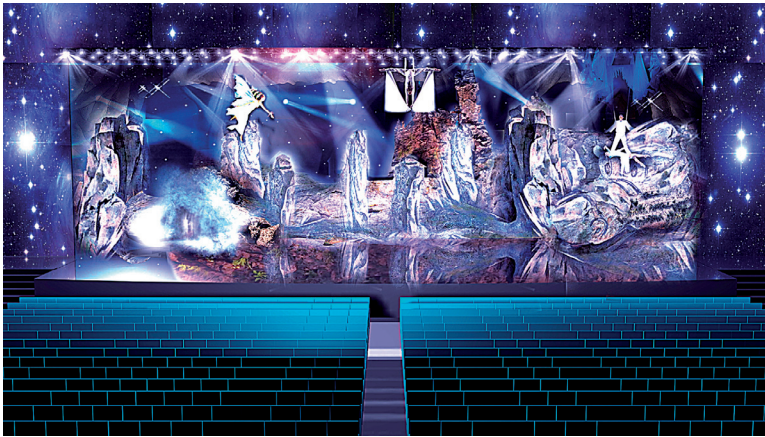
тя, принцеса Хвилинка, той самий песик, із яким не хотів гуляти хлопчик, добрий Чарівник і віртуальні персонажі з мультфільмів. Дійство доводить, що саме спільними зусиллями зло може бути подоланим!

До створення вистави долучилися три найвідоміші танцювальні колективи України, у масових сценах на кін виходять одночасно 140 виконавців. Поставила шоу Ірина Зільберман, художнє вирішення Наталі Клісенко («Різдвяні зустрічі Алли Пугачової»), а музичне рішення композитора Вікторії Васалатій. Першими глядачами цього шоу 24 грудня стали більш як 3,5 тис. дітей із дитбудинків та інтернатів Києва та Київської області.

ПОДОРОЖ У ДИТИНСТВО ТЕАТРУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

«Лускунчик» Національного театру імені Івана Франка пропонує сучасне переосмислення німецької класики з повчальним ефектом.

Вистави під ялинку

«Головна ялинка країни» Палацу мистецтв «Україна»

Молодий режисер Стас Жирков, автор постановки, приготував не тільки музичну, а й повчальну виставу для дітей віком від 7–8 років. Хто сказав, що зарядитися святковою енергетикою й подумати над серйозними проблемами – непоєднані речі?..

Спільно з молодими драматургами з Кіровограда Деном та Яною Гуменними він спробував переосмислити казку на сучасний лад, поглянути на події твору Гофмана сучасними очима. Автором музики до вистави є молодий композитор Ігор Антонов, який використав певні вкраплення композицій П. І. Чайковського. Художник – Катя Маркуш. Хореограф – Ольга Семьошкіна.

«Ден і Яна Гуменні вписали до сюжету лінію вагання Марі, яка намагається зрозуміти, вона Марі чи Пірліпат. У нас вона така сама, як і у Гофмана – вередлива принцеса... Таких Пірліпат із «айфонами» останньої моделі на виставі може бути півзали. Звичайно, можна мати таку модель телефону, а водночас бути Марі, яка здатна приймати важливі рішення і не боїться брати на себе відповідальність», – поділився нюансами постановки режисер.

У головних ролях – Дмитро Чернов, Ксенія Вертинська, Наталя Корпан, Вадим Полікарпов, Олександр Печериця, Ірина Мельник. Марі грають почергово Олена Фесуненко та Ганна Топчій.

«ПРИНЦЕСА ЛЕБІДЬ» У МОЛОДОМУ ТЕАТРИ

Ця казка-мюзикл – дебютна вистава і дипломна робота Іллі Пелюка, студента майстерні Едуарда Митницького.

Поставити її в Молодому театрі Іллю запросив художній керівник театру Андрій Білоус, педагог Пелюка з режисури та акторської майстерності. Зупинилися на «Принцесі Лебідь». Ілля сам написав лібрето з новими персонажами, сюжетними поворотами, проблемами і рішеннями. До команди постановників увійшли також композитор Олексій Харченко, фіналістка проекту «Танцюють всі» Ліда Соклакова та художник Борис Орлов. «Люди яскравої творчої індивідуальності, – говорить

про своїх партнерів Ілля Пелюк. – Це велике задоволення довірити таланту й досвіду людей, з якими ставиш виставу».

«Принцеса Лебідь» – дійство загалом для сімейного перегляду. «Сімейний похід до театру – це сьогодні справді велика подія, – вважає режисер-постановник. – Мені дуже хотілося, щоб вистава нагадала, настільки сильно ми любимо свою сім'ю, наскільки нам поталанило бути тими, ким ми є». Казка-мюзикл «Принцеса-Лебідь» розповідає про подорож до кохання, яке завжди було зовсім поруч. «Треба лише впізнати його та отримати як винагороду – за чесність, сміливість та щирість», – уточнюють автори.

У головних ролях – Катерина Варченко, Станіслав Бжезінський, Олександр Ромашко, Кирило Бін, Роман Равицький, Марк Дробот, Катерина Кістеня...

УСІ ПРИНЦЕСИ ТЮГУ НА ЛИПКАХ

Новорічні свята Київський театр юного глядача на Липках пропонує своїм глядачам зустріти у компанії героїв двох нових вистав. Художній керівник театру Віктор Гирич запрошує на спектакль «Ле тяб бет» за п'єсою відомого сценаріста Михайла Френкеля. А режисер Максим Михайліченко переоповів

«Кресало» Г. Х. Андерсена – виставу за цією казкою у театрі назвали «Казкові мандрі».

Художній керівник ТЮГУ Віктор Гирич каже: «Цього разу ми не зрадімо своїх глядачів: обидві вистави мають усі шанси стати повноцінними творами мистецтва. Про це свідчать прізвища на афіші, адже над казками у нас працюють фахівці високого класу, наприклад, відомий сценаріст Михайло Френкель».

Виховну функцію нових вистав у театрі дбайливо загорнули у яскраву «обгортку» декорацій, а відомі сюжети не забули доповнити цікавими сценічними знахідками. Юний сажотрус, головний герой вистави «Ле тяб бет», потрапляє до королівського палацу, в якому проблеми з опаленням, і тепер, коли почалася зима, разом із коронованим татком у своїй кімнаті мерзне Принцеса. Тож, насамперед, юнак вмився та переодягнувся у чистий одяг, і заходився розпалювати піч. Ніхто не впізнав сажотруса, а сприйняли за тарбарського принца. Йому довелося підіграти. Аби дізнатися, що він сказав при першій зустрічі Принцесі, треба побачити виставу «Ле тяб бет», яка у фіналі закликає всіх невпинно рухатися вперед, «віривати у світлу мрію і у свою щасливу долю».

Із коронованими особами зустрінуться і глядачі, які придуть до ТЮГУ на «Казкові мандрі». Головний герой казки Максима Михайліченка Солдат, дякуючи щасливому випадку неабияк розбагатів, набивши свій вояцький ранець золотими монетами. Щоправда, аби зберегти багатство, йому довелося дати відсіч брехливий Відьмі. Прямуючи до палацу, де Король у цей час намагався видати свою примхливу донечку заміж, Солдат випадково зустрічає Принцесу на вулиці. Закохавшись у красуню, хлопець влаштовує нову зустріч із нею

Сцена з вистави «Клаптики по закуточках» Г. Остера. Національний театр російської драми імені Лесі Українки

за допомогою доброго Чарівника. Але чи погодиться Принцеса вийти заміж за простого юнака, та ще й солдата, який, до того ж, дуже швидко витратив усі свої заощадження? Що править світом, гроші чи любов? Це питання і складає основну інтригу вистави «Казкові мандрі», адже від відповіді на нього залежить те, для чого і як ми живемо.

У ролях – провідні актори театру Євген Бондарський, Володимир Гладкий, Руслан Гофуров, Денис Кацуба, Олександр Вілков, Вячеслав Василюк, Анжеліка Гирич та інші.

І ПОДИВИТИСЯ, І ПОГРАТИСЯ У РОСІЙСЬКІЙ ДРАМИ

Вистава «Клаптики по закуточках» Національного академічного театру російської драми імені Лесі Українки належить перу одного з найвідоміших дитячих письменників пострадянського простору Григорія Остера і розрахована на найменших глядачів. Це авторська інтерпретація російської народної казки «Лисиця, Заєць та Півник». Пригадуєте: у Зайця була хатинка луб'яна, а в Лисички – з льоду? Ось прийшла весна-красна – у Лисиці хатинка розтанула, а в Зайця стоїть, як і стояла. Попросилася Лисиця до Зайчика переночувати, а потім вигнала його з хатки... Відомий з дитинства сюжет драматурга наповнив різноманітними ситуаціями, тонким гумором, цікавими діалогами, тим самим наблизивши його до світосприйняття сучасних дітей. Тут багато пісень і танців, кожен персонаж має свою музичну тему й навіть соло (композитор Юрій Шевченко, вірші актора театру Віктора Алдошина). Художник Олексій Вакарчук заповнив сцену різнокольоровими клаптиками, які з перших секунд спектаклю налаштовують глядачів на відповідний настрій. Автор костюмів художник Валентина Плавун ознаками тварин в елементів одягу натякнула на характери героїв.

Вистава радісна, яскрава, сповнена любові до маленького глядача. Актори багато імпровізують, залучають до дії дітей, спілкуються з ними зі сцени. «Кожна казка – це боротьба добра і зла, – говорить режисер-постановник Олег Нікітін. – Яких дітей виховаємо, такими будуть дорослі глядачі. Радимо спектакль для сімейного перегляду».

Керівник проекту – народний артист України, заслужений діяч мистецтв Росії Михайло Резнікович. Режисер-постановник – Олег Нікітін. Ролі виконують студенти 5-го курсу Національного університету театру, кіно і телебачення імені І. Карпенка-Карого.

Детальніше про прем'єри в театрах Києва читайте в свіжому номері «Театрально-концертного Києва» № 1 за 2014 рік.

Алла ВЛАСОВА,
Людмила ОЛТАРЖЕВСЬКА,
Надія СОКОЛЕНКО
Фото надані театрами

Степан МІГУС:

«Ми вчилися української за «Кобзарем»

У Вармінсько-Мазурському воєводстві Польщі живуть понад 80 тисяч українців. Це нащадки тих, кого примусово переселено в рамках операції «Вісла». Про те, як їм ведеться сьогодні, а також про культурні та інші зв'язки з духовною батьківщиною спілкуємося з відомим журналістом і громадським діячем, членом Головної управи Об'єднання українців у Польщі, головою Ольштинського відділу ОУП Степаном Мігусом.

– Пане Степане, звідки Ви родом і які ваші корені?

– Я народився 1954 року в селі Ленкниця, Кентшиського повіту, Ольштинського, тепер Вармінсько-Мазурського воєводства в родині, яка в числі майже 56 тисяч українських селян 1947 року в рамках операції «Вісла» була примусово вивезена до колишньої Східної Пруссії. Загалом же тоді було депортовано близько 150 тисяч українців – переважно простих селян. Адже інтелігенція тоді або сиділа по тюрмах, або ж – у сталінських концтаборах. Вигнанців поселяли винятково в селах. У одній місцевості не могло бути українців більше як 10 відсотків від загалу мешканців. Організатори депортації переслідували одразу три мети: заселити землі, з яких утекло в Німеччину корінне населення, позбавити УПА народної підтримки, а головне – асимілювати українців. Вигнанцям не дозволялося засновувати організацій, вчити української мови, відкривати свої церкви. Лише через три роки після смерті Сталіна влада дозволила заснувати Українське суспільно-культурне товариство (УСКТ). Почали створюватися українські школи, пункти навчання української мови, художні колективи...

– Яких зусиль коштувало зберегти свою ідентичність?

– Усе починалося з батьківської хати. Мої батьки, батьки моїх ровесників навіть у найчорніші часи розмовляли вдома українською. Діти вигнанців вчилися в школах польською

мовою. Але настільними книжками в наших хатах були «Кобзар» і молитовник. Моя бабуся Марія, яка вчила мене віршів Тараса Шевченка, не вмючи майже читати, знала чи не всього «Кобзаря» напам'ять. Наших предків загнали на північ і захід Польщі голими й босими. Однак вони дали своїм дітям найдорожче – любов до рідного й освіти. В шістдесяті роки, коли було дозволено заснувати перший у Польщі український загальноосвітній ліцей у Лігніці (це майже 700 кілометрів від Вармії й Мазур), вони послали туди своїх 13–14-літніх дітей, у тому числі й мене тринадцятирічного. Це було все, що могли дати своїм нащадкам батьки, позбавлені вітчизни і майна.

На жаль, асиміляція до певної міри зробила своє діло. Чималотакі людей по дорозі загубило-

місях. У 1990 році замість УСКТ створено Об'єднання українців у Польщі (ОУП), і патріотично налаштований актив у терені зміг відкрито проводити роботу, завдяки якій вдалося зберегти українські традиції та звичаї, а, що найосновніше – мову. В нашому регіоні, де живуть понад 80 тисяч українців, діють комплекси шкіл з українською мовою навчання в Бартошицях – початкова шестикласна школа та гімназія і в Гурові Ілавецькому – гімназія та загальноосвітній ліцей. У воєводстві працює 45 пунктів навчання української мови при польських публічних школах. Від 2005 року у Вармінсько-Мазурському університеті є українська філологія. Ще з 1958 року на Ольштинській радіостанції Польського радіо почали виходити в ефір короткі українськомовні пере-

Моя бабуся Марія, яка вчила мене віршів Тараса Шевченка, не вмючи майже читати, знала чи не всього «Кобзаря» напам'ять

ся, забули про своє походження. Однак нерідко трапляється, що до рідних коренів повертаються їхні нащадки, які звинувачують батьків-відступників у, делікатно кажучи, забудькуватості, якого вони роду-племені.

– Як Вам живеться сьогодні?

– Після падіння комуністичного режиму зораз більше значення почало відігравати самоврядування, яке має великий вплив на все, що діється на

дачі. А з січня 2001 року – щодня по півгодини. Вже шість років в ефір регіонального Ольштинського телебачення йдуть «Українські вісті», які можна дивитися кожного другого вівторка. У Гурові Ілавецькому виходить греко-католицький місячник «Благовіст». Передплачуємо й загальнопольський український тижневик «Наше слово», який видається у Варшаві Об'єднанням українців у Польщі.

– Нашим читачам буде цікаво довідатися про Ваші культурні традиції та мистецькі свята, які проводите.

– Їх у нас кілька десятків, менших чи більших, протягом року. Назву лише найбільші: в січні – регіональні перегляди українських коляд та вертепів; щобережня по всьому регіону – Шевченківські святкування; у травні вже понад 30 років відбуваються українські фольклорні ярмарки «З мальованої скрині», фестивалі української дитячої творчості в Ельблонзі; у червні – зустрічі з українським фольклором у Доброму Місті, «Післяобіддя з українською культурою» в

В Польщі нас називають українцями, а коли відвідуємо Україну, чуємо, що ми «поляки», хоч дуже цього не хочемо

Ілаві, міжнародні фестивалі дитячих художніх ансамблів національних меншин в Ольштині та багато інших. У цих святах беруть активну участь професійні та аматорські колективи, майстри народних ремесел з Рівненщини, Тернопілля, Волині та ін. Завдяки Ольштинському відділу ОУП із 1996 року в Драмтеатрі С. Ярача в Ольштині один раз на два роки проходять Загальнопольські дні українського театру, в яких беруть участь професійні колективи з України. У нас вже побували театри з Івано-Франківська, Львова, Луцька, Тернополя, Запоріжжя, Рівного, Коломиї, Чернівців... Чотири роки поспіль проводимо Міжнародний фестиваль телевізійних і радіопрограм «Калинові мости» за участі журналістів з України, Польщі, Латвії, Білорусі й РФ. До цього слід додати виставки, вишколи, обміни молоддю, організовані поїздки в Україну, а також різноманітні заходи, що проводять наші теренові ланки ОУП, школи, церква.

– З яких джерел фінансуються культурно-мистецькі заходи, які Ви проводите, адже це неалі гроші?

– У нас тісна співпраця з самоврядними органами різних структур у воєводстві. Подаємо їм проекти заходів, які плануємо проводити, і під них отримуємо більшу частину фінансування. У меншій кількості отримуємо кошти з Міністерства адміністрації і цифризації. Знаходимо також спонсорів. Організатори заходів з числа активістів ОУП працюють на громадських засадах. А допомога від України трапляється дуже і дуже рідко.

– Чи відчуває українська громада підтримку з духовної батьківщини – України?

– Це надто широка тема, щоб про неї сказати кількома реченнями. Хотілося б більшої уваги й підтримки від України, і справа тут не в грошах. Тим часом іноді складається враження, що ми для України як п'яте непотрібне колесо, бо домагаємося вирішення наших справ, хоча б увічнення місць поховань наших предків, повернення майна.

У нас широкі контакти з Україною, але вони, в основному, пов'язані з особистими дружніми взаєминами. Завдяки цьому в нас бувають театри, літератори, художні колективи, художники, журналісти, самоурядовці. На Вармії та Мазурах ми вирішили питання зв'язків з Україною по своєму. Переконали регіональну, районну і теренову владу, що варто співпрацювати з українським сусідом. Уже кільканадцять років наше воєводство співробітнічає з Рівненською областю. Понад 20 територіальних одиниць мають партнерів на Волині, Житомирщині, Івано-Франківщині, Вінниччині. Підписують договори Печеніжин на Коломиїщині з Гміною Барцяни на Кентшинщині... Наразі налагоджуємо стосунки з Національним газетно-журнальним видавництвом, зокрема з газетою «Культура і життя», з якою почали обмінюватися інформацією про культурно-мистецькі події, що відбуваються в нашому краї.

У жовтні я був учасником Форуму української діаспори Євро регіону «Буг» у Луцьку. Уперше з ініціативи української сторони ми могли озвучити наші сподівання щодо України. Наша організація з подвійною силою може популяризувати надбання духовної батьківщини. Лише б хотіння, системна праця і постійна увага до майже 20 мільйонів кровних братів і сестер, розсіяних по всьому світу. Підкреслюю слово «системна», бо ж громадяни України майже нічого про нас, наші долі, наше теперішнє життя-буття не знають. Складається так, що в Польщі нас називають українцями, а коли відвідуємо Україну, чуємо, що ми «поляки», хоч дуже цього не хочемо.

Українські журналісти-учасники фестивалю «Калинові мости – 2013»

Богдана Ступку вшанували на Нижній Волзі

У Волгограді відбувся вечір пам'яті видатного українського кіно- і театрального актора Богдана Сильвестровича Ступки, організований регіональним відділенням Загальноросійської громадської національно-культурної організації «Український Конгрес Росії» у Волгоградській області спільно з Фондом культури області і обласним кіновідео-центром.

За гадати народного артиста СРСР, народного артиста України, лауреата Державної премії СРСР і Державної премії України імені Т. Шевченка, Героя України Богдана Ступку зібралося багато волгоградців. Попри будній день, на творчий вечір, присвячений мистецькому шляху видатного українського артиста, прийшло близько трьохсот шанувальників його творчості.

За свою кінокар'єру Ступка одержав 15 кіногород і призів, у тому числі «Ніку» і три «Золотих орли». Його талант кінокритики з усього світу ставили в один ряд з Робертом де Ніро, Аль Пачино і Етнотні Хопкінсом, відзначаючи майстерність і багатогранність його акторської гри. Талантом Великого Майстра захоплювалися видатні кіно- і театральні режисери світу – С. Бондарчук, Є. Гофман, Ю. Ілленко, К. Зануссі, Р. Варн'є, К. Муратова, Р. Стурра, П. Чухрай, Д. Месхієв, В. Бортко...

Головним гостем вечора став заслужений артист Росії, відомий російський кіноактор, волгоградець Петро Зайченко, який розповів про свою дружбу з Богданом Ступкою під час зйомок фільмів «Тарас Бульба» і «Дім», як відбувалися самі зйомки, і про те, як вони вечорами за вечерею обговорювали різні теми, починаючи з творчих і закінчуючи суто побутовими, збираючи навколо себе молодих акторів.

Денис Бабюк – організатор вечора

«Ми з Богданом знайомі ще з часів зйомок у фільмі «Тарас Бульба». Нас поселили в одному номері, і ми одразу зішлись. Була маса тем, які ми могли обговорювати годинами, дискутувати про культуру, про сучасні фільми. Весь час роботи було помітно, що його турбує здоров'я, але він ніколи про це не говорив, – розповідав Петро Зайченко. – Про смерть Богдана я дізнався майже одразу, для мене це надзвичайно велика втрата. У картині режисера Олега Погодіна «Дім» нам випала доля зіграти двох братів, які так люблять один одного, що б'ються на смерть, а в житті ми були дійсно як два побратими – настільки відчували і розуміли один одного.

Я щасливий, що доля звела мене зі Ступкою. Я добре розуміюся на російській літературі – 25 років пропрацював читцем, виконуючи літературні твори. Ступка так само чудово розбирався в літературі. Він відкрив для мене українських класиків. Навчав мене мови. «Я думав, що приїде Петро Зайченко – наша людина, будемо з ним розмовляти рідною мовою. – Жартував Богдан. – А він у мене питає, що то є «перукарня»?». З того часу ми зі Ступкою віталися: «Хай живуть москалі!». А він мені: «Та хай живуть». (сміється). Ступка був дуже мудрою людиною й надзвичайно талановитим актором».

Вечір пам'яті логічно перейшов у творчий вечір української культури: пісні, музики, поезії, що стало одним з проявів єднання волгоградських українців... Керівник українського Дитячого ансамблю «Проліски» школи мистецтв № 1 Волгограда Лариса Орешкіна прочитала вірш Великого Кобзаря «Садок вишневий коло хати». У концертній програмі взяли участь творчі колективи міста-героя. Вокальна група Державного ансамблю пісні і танцю «Козача воля» виконала українську народну пісню «Ой, хмелю ж, мій хмелю» і популярну російську

Актор Духовно-патріотичного театру пісні ім. І. Талькова Степан Філатов

козацьку «Не для мене», а солісти цього ж ансамблю Андрій і Тетяна Горюшини – українські народні пісні «Ой ішов чумак з Дону» і «Йшов мимо двору». У виконанні актора «Духовно-патріотичного театру пісні ім. І. Талькова» при казанському Кафедральному ансамблі пісні і танцю Волгограда Степана Філатова прозвучала українська пісня «Та й дують вітри».

Увазі глядачів були також запропоновані уривки з фільмів за участю Богдана Ступки «Білий птах з чорною ознакою», «Схід-Захід», «Свої», «Дім». На завершення вечора відбувся показ художнього фільму «Тарас Бульба», в якому головну роль зіграв Богдан Сильвестрович.

Отже, великий Ступка залишив у спадок російській і українській культурі свій багатющий і самобутній талант, до якого змогли долучитися і в місті на Волзі. На згадку про цю зустріч у глядачів залишилися барвисті буклети і теплі спогади.

Враженнями ділилися:
Денис БАБЮК (Волгоград),
Валентина СІНЄЛЬНИКОВА (Київ),
Фото Дениса БАБЮКА

Заступник міністра у справах національностей та козацтва у Волгоградській області Р. Марчук

Виступає Петро Зайченко

Вокальна група Державного ансамблю пісні і танцю «Козачья воля»

Жартома і всерйоз

Володимир Земляний – поет негословний, але щирий і вдумливий. Під Новий рік київське видавництво «Авіаз» подарувало читачам його нову збірку «Храмове свято». Оформленням книги стали картини непересічного митця, заслуженого художника України Юрія Нагулка.

І вірші, і репродукції з картин спонукають вважати збірку поезій духовною. Але таке визначення затісне для нинішнього добробуту автора. Та і як ув'язнити справжню поезію рамками правил? У цьому запрошуємо переконатися наших читачів.

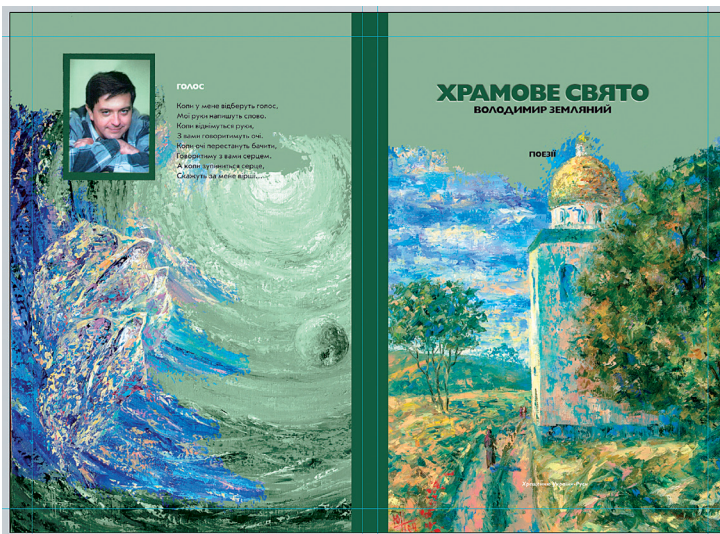
ЯК КАРТИ НА РІДВО СІЧ ВРЯТУВАЛИ

Григорію ІВАЩЕНКУ

Холодним сном укрила землю ніч.
І небо сипле перемерзлу січку.
Спить Україна. Спить козацька Січ.
Лиш картярі на чатах біля свічки.

– Винову карту бий! І знов ходи!
У курені тріпочуть тіней крильця.
Зостатись в дурнях, то ще півбіді.
Біда в бою піддатися ординцям.

Їм невтямки, що гострий ятаган
Зібрав данину смерті зі сторожі.
Й орда тисячоглава бусурман
Вповзає змієм через огорожу.

А в курені під стелю перегар
І диму тютюнового завіса.
У вікна – глип, а на Січі татар,
Немов дерев у Чортомлицькій лісі!

Ударив дзвін. Забухали рушниці.
Щербилися шаблячки об лоби.
Під річкою густої кривавиці
Дніпровських плавнів танули льоди.

Вколядували смерті бусурмани.
А кожен міг рубатися за двох.
...Із неба ангел уславляв псалмами
Січі Рідзвю! І Господа Рідзвю!

ЩЕДРИЙ ВЕЧІР (пісня)

Тепло від батьківської печі,
А під іконою свіча.
Заходить в хату щедрий вечір
На довгий вік, у добрий час.
За стіл зібралася родина.
Хай повинчають нас усіх
Колосся жита і калина,
Що заплели дитячий сміх.

Промінням зірка вечорова
Земних торкнулася долонь.
Хай буде хліб і пісня-Слово
І молодий в душі вогонь.
Нехай заходять гості в хату,
Хай грюють щирістю розмов.
Нехай ми будемо багаті
На щедре серце і любов.

ЩЕДРІВКА

Двом транзитним пасажиром, що летіли в Україну, англійська стюардеса побажала українською: «Щасливої дороги»...

У Вавілоні мовному
Серед людської хитавиці
І ревища «Боїнгів»
Озвалась пісня:
«Щедрик – щедрівочка
Прилетіла ластівочка»...
Прилетіла
«Боїнгу» на крило сіла
І стала щебетати,
Гостей проводжати,
Пісню встеляючи дорогу...

А птахи-велетні
Розкинувши мертві крила
(Пташенят ними не пригорнути,
На вітер не спертися),
Поважно надувшись,
Ревли, ревли,
Виганяючи повітря з грудей,
Та й замовкли, посоромлені
І пісню ластівочу стали слухать.
«Щедрик-щедрівочка»...

ПЕРЕД КАРТИНОЮ «КОЗАК МАМАЙ»

Сиди собі у затінку і грай.
Налий чарчину, щоб душа не скисла.
Він характерник, він козак Мамай!
Як вуса, його доля не обвисла!

Татари й турки, ляхи і москаль,
А він між них, як вітер невловимий.
І тиша неба, степовий кришталь,
На друзки розлетиться переливом.

Гарячим сміхом шабля задзвенить,
Бандура розбринить холодний смуток.
І доки люлька у руці димить
Не будемо курити самокруток!

ДАЙ, БОЖЕ!

Коли маленьким перечепився об поріг,
Мама зраділа:
– Слава Богу, вже виріс...
А коли вперше гепнувся об одвірок
любом,
Мама злякалася:
– Не дай Боже, хату розвалиш...
Зараз, коли забігають онуки,
Мама хрестяться:
– Дай Боже, ще й весілля одбути...
А я дивлюся на маму
І подумки молюся:
– Дай Боже, Вам ще пожити...

НОВИНИ

НОВОРІЧНЕ

Прикрашали ми ялинку,
Ой яка то втіха!
Почепили мандаринки,
Іграшки, горіхи...
З братом вийшли на хвилинку:
Справ святкових – маса.
Повернулись, а з ялинки...
Зникли всі прикраси.
Я горіх знайшов у шапці,
Братик – у кишені.
Повитрушували з капців

Ми насіння жменю...
Білчєня рудєнькє свїєськє
Всє ховає нишком:
Не вродили ж нині в лісі
Гриби та горішки.
Як те білка відчувала,
Сидячи у хаті?
Певно, радіо вмикала,
Щоб новини знати.

СІЧЕНЬ

Пролетіли білі коні –
Гриви розметали,
В переливчастому дзвоні
Білим снігом впали.

Січень – дядечко могутній.
Ведучи свій лік,
Виїжджає з перепуття –
Починає рік.

Людам принесе він свято:
Різдво-Коляду,
Щедрий Вечір, Водосвяття
Просто на льоду...

Вся збирається родина
На кутю й піріг,
Щоб у добру годину
Засівався рік.

Тетяна ЩЕГЕЛЬСЬКА

Ірпінські побрехеньки

ПРИВИД ПОХМЕЛЯЄТЬСЯ

Наприкінці 70-х початку 80-х років минулого століття Борис Комар очолював у Спілці Кабінет молодого автора. Привітний, компанійський, щедрий на жарт, він подобався молодим і завжди був серед них душею товариства, особливо на різних нарадах і семінарах початківців, яких любитель каламбурів Віктор Кочевський прозивав молодими почарківцями.

Такі зборища, як правило, проходили в Ірпені і тривали по кілька днів. Про достойну молоді зміну радянська влада дбала.

Після одного з таких семінарів, у кімнаті, де жив Комар (до речі, це була та сама кімната, де привид так оригінально привітав товариство з Новим роком) зібралася кілька ентузіастів, щоб продовжити обмін думками, так би мовити, в неформальній обстановці. Борис запрошував і мене (я був тоді відповідальним секретарем приймальної комісії СПУ), мовляв, познайомися з майбутніми кандидатами в письменники, але в мене були інші плани, і я відмовився.

Це були часи, коли соратник Горбачова Лігачов з усіх сил боровся з алкоголізмом, вирубуючи виноградники і нещадно нищачи самогонні апарати, ускладнюючи трудящим і без того складне життя. Та попри це молоді пошуковці спілчанського звання питання забезпечення спиртним успішно розв'язали: проходячи мимо корпусу, я помітив на підвіконні розчуханого вікна шість пляшок горілки і три – вина, виставлених для охолодження. «Легковажать хлопці», – чомусь промайнула думка.

Я вже повертав до свого корпусу, коли мене зупинив добрий знайомий. Ледь глянувши на нього, я зрозумів, що через брак пива в пристанційному буфеті, він ще з учорашнього вечора ніяк не може отямитись. «А я до тебе», – сказав, тиснувши мені руку. – «То пішли». – «А в тебе сто грам знайдеться?» – «От чого немає, того немає, – відповідаю. І тут раптом перед моїми очима немов наяву постала батарея пляшок у проймі вікна. – Але справи не такі вже й кепські, – заспокоюю геть підупалого духом колегу... – Я знаю,

де їх узяти». Очі його враз спалахнули завзяттям: «Де?»

Коротко змалювавши ситуацію, я додав: «Думаю, там тобі наллють». – «Якось не з руки: незнайомі люди – і просити в них сто грам»... – «А навіщо просити? Вони й самі наллють. Зробиш вигляд, ніби зайшов до Бориса, якого добре знаєш». – «Тоді ходімо разом». – «Хіба що до дверей доведу й викличу Бориса». – «Добре», – швидко погодився спраглий.

Мети ми досягли швидко. Та, уздрівши батарею пляшок на підвіконні, мій приятель став, як укопаний. Видно, побачене його вразило й викликало глибокі роздуми. «На випадок чого – кашлянеш, – раптом попросив чи наказав колега, – я швидко». Зігнувшись у три погібелі, він тихенько почалапав до вікна. Ось він уже й біля нього. Волохата рука потягнулася до заповітної пляшки. Мить – і «посольська» зникла з батареї. Ще мить – зникла й друга. У кімнаті й на подвір'ї тихо. Операція пройшла успішно. «Навіщо ти взяв аж дві?» – кидаю докір. «Я ж не один, – відповідає. – Та й навіщо спокувати дітей? Менше вип'ють

– здоровіші будуть». Аргумент здався мені вагомим. Віддалившись від місця ганебного вчинку на пристойну відстань, ми розпрощалися.

– Ти знаєш, що вчора сталося? – зустрів мене наступного ранку Борис.

– А що? – запитую з непередбаченою цікавістю праведника.
– Дві пляшки горілки вкрали.
– З кімнати?
– З підвіконня. Виставили, щоб нахолола.

– Хіба в кімнаті нікого не було?

– У тому то й штука, що були. Сім чоловік. І ніхто не чув і не бачив. Ніби всім затьмарило.

– Може, привид? – обережно висловлюю припущення.

– Привид, – гмикнув Борис, – привид горілки не п'є.

– Якщо він користується туалетом, то цілком можливо, що п'є й горілку... Тим більше, що вам усім ніби затьмарило. Такого просто так не буває.

Здалося, цей аргумент трохи похитнув віру Бориса в непитушість привида. Деякий час він стояв, роздумуючи, нарешті махнув рукою.

– От чорти! – кинув своє улюблене й пішов геть.

Так привид заробив ще один гріх.

Іван ВЛАСЕНКО

«Кобзар» для Юрія Гагаріна

До 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка

Вулицю Шевченка з «Кобзарем» у руках йшов перший космонавт планети.

Я ніколи не забуду того пам'ятного дня – 25 квітня 1966 року. Викликає мене редактор республіканської газети «Комсомольское знамя» Анатолій Мельниченко і каже:

– За кілька годин у село Ксаверівку Васильківського району прибуде Юрій Гагарін. Ідь туди, зроби репортаж, поставимо на першу шпальту у найближчому номері.

У Ксаверівці все було готове до зустрічі. Чекали довго, та ось уже якийсь хлопчина вигукнув: «Ідуть!»

Попілясто-біла «Волга», хвацько розвернувшись, зупинилася, і з машини вийшов він – перший космонавт планети!

Ступивши кілька кроків, Юрій Олексійович потрапляє в обійми щирих шанувальників. І ось уже запашний український коровай опиняється в руках космонавта.

– Спасибо, большое спасибо, – каже дорогий гість, а дівчата підказують: «По-українски – дякую»...

– Дякую, конечно, дякую, – ніяковіє Гагарін, цілує коровай.

Юрій Олексійович йде живим людським коридором, і кожний метр його шляху осипаний квітами... Ось і центральна у селі вулиця Шевченка, яка давно готова до зустрічі. До космонавта звертається голова сільської ради Лідія Гончарук:

– Дорогий Юрію Олексійовичу! Хвилюючи, неповторні хвилини переживають трудівники села: ми горді з того, що ви завітали до нас. Ваш космічний подвиг надихнув селян Київщини на нові трудові звершення.

Як мати двох синів, кажу привселюдно: кожна жінка хотіла б мати такого сина, будь-яка нація, будь-яка країна пишалася б таким громадянином...

Гаряче вітали космонавта й інші промовці, коли ж слово дали Гагаріну, він подякував за теплий прийом, за щирі й душевні слова. А далі сказав:

– Щойно виповнилося п'ять років з того дня, як людина вперше увійшла у безкрай простори Всесвіту. У космосі я не зустрів жодної живої істоти, тому законним є питання, яке часто ставлять мені: кого ви зустріли першим, коли повернулися на Землю?

Я добре пам'ятаю ту мить. То була сільська трудівниця років тридцяти п'яти у хусточці. Вона стояла на полі з дівчинкою й не наважувалися підійти до мене. І тоді я сказав:

«Не бійтесь, я людина, пілот космічного корабля».

Жінка одразу підійшла, простягла руку, назвала ім'я – Ганна.

Хліб-сіль від України першому космонавту планети

То були дуже щасливі хвилини для мене. Повірте, такі ж щасливі хвилини я переживаю й зараз, коли дивлюсь на вас. Я піду по ваших робочих місцях, у мене буде до вас чимало запитань. Очевидно, і у вас до мене є запитання?..

Ще б пак! І запитання зринули звідусіль:

– Якою ви бачили Землю з космосу?

– Словами це важко передати: величезна блакитна куля, темнувата по краях, лежить просто під тобою.

– А на Землі що бачили?

– Коли піді мною зникали хмари, бачив ріки, ліси, гори. Великі міста добре видно.

– Континенти, материки – такі ж, як на глобусі?

– Дуже схожі. Глобусові можна вірити. Людина свою Землю вивчила добряче. Тепер ось космос...

– Що відчували під час польоту, про що згадували?

– У такі хвилини згадується найдорожче, ви ж розумієте... Матір згадав, рідний дім, дівчаток своїх... Але ж у космосі я працював: записував дані приладів, відповідав Землі і слухав її. А ще треба було стежити за своїми речами, адже у невагомості вони раз у раз кудись відпливали від мене. А ось по цьому годиннику – Гагарін підводить угору ліву руку – вимірював час космічної подорожі.

– І як він після космосу?

– Секунда в секунду. До речі, чимало знімків під час польоту я зробив фотокамерою «Салют» українського виробництва, яка також працювала відмінно.

– Як вас зустріла Земля?

– Чудовою погодою. Невелика хмарність, сонце, вітерець... Коли розкрився парашут, і я відчув міцні стропи, заспівав на весь голос, на весь всесвіт: «Родина слышит, Родина знает...»

Йому не дали закінчити: дзвінки дівочі голоси підхопили популярну пісню, яка давно вже стала піснею Гагаріна...

І знову Юрій Олексійович йде вулицею Шевченка, а біля

кожної садиби стоять гостинні господарі й запрошують:

– Завітайте до нас, ласкаво просимо!

Український вислів «ласкаво просимо» Юрій Олексійович повторює часто – він милує його слух.

– Таке запрошення не потребує перекладу, – зазначає Гагарін, – воно нікого не залишить байдужим.

Ніби на підтвердження цього Юрій Олексійович штовхає хвіртку і опиняється на подвір'ї колгоспника Віталія Рябця. Виникає невимушена розмова про справи хліборобські і справи космічні. Віталій Максимович повідомив, що разом із дружиною вони працюють у місцевому колгоспі «Дружба». На заробітки не скаржаться, живуть заможнотож на подвір'ї та в коморах є всього і всякого.

У розмові з'ясувалося, що батько колгоспника воював на

коліна, фотографується з нею під квітучою яблунею...

Коли розмова добігала кінця, Віталій Максимович підвівся з-за столу, підійшов до етажерки, витяг і простягнув космонавтові «Кобзар» Тараса Шевченка.

Гагарін узяв книгу, почав гортати, розглядаючи репродукції малюнків, зроблених рукою Шевченка. Потім присів до столу, написав на титульному аркуші одне-єдине слово: «Гений!» і повернув господарю.

– Ця книга – вам.

– Мені? – здивувався Гагарін. – Ви змушуєте мене вивчити українську мову.

– І вивчіть, – мовила Надія Андріївна. – Не пошкодуєте. У вас, в загоні космонавтів, є Павло Попович. Він наш сусід і земляк – з Узина. Він вам і допоможе.

Гагарін усміхається...

***

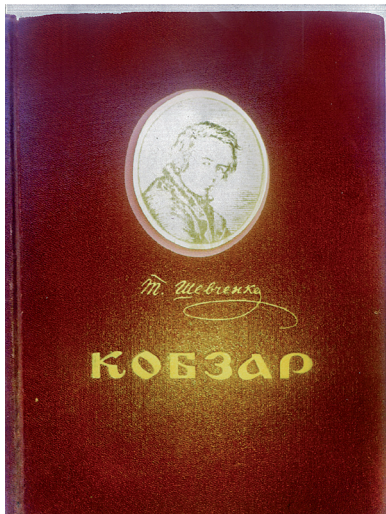
Відтоді минула ціла епоха... Вже немає Віталія Максимовича Рябця, його дружина Надія Андріївна відсвяткувала 80-річний ювілей, 50-річний – тоді трирічна Валюшка...

В оселі Рябців усе залишилося, як і тоді, коли завітав до них дорогий гість.

– Ось тут сиділи ми з чоловіком, – показує Надія Андріївна, а там, ближче до вікна, Гагарін...

Вона замовкає і дивиться на дочку, мовляв, далі розповідай ти. І це спонукає мене поставити кілька запитань Валентині Віталіївні:

– Фотограф із Ксаверівки зробив любительський знімок, якому судилася всесвіт-

«Кобзар» для Юрія Гагаріна

смоленській землі – там, де безжална війна обпала дитинство космонавта.

Та от уже господиня – Надія Андріївна запрошує дорогого гостя до столу. Виявляється, йому до вподоби не лише українські вислови, а й українські страви...

– Вареники разом з донькою ліпили, – каже Надія Андріївна і підкликає трирічну Валюшку.

– Яка серйозна ти, яка поважна, – всміхається Юрій Олексійович і садить дівчинку на

ня слава: численні міжнародні виставки обійшло фото Юрія Олексійовича з маленькою дівчинкою на руках, воно і зараз відкриває фотовиставку «Космос і людство», яка у різних країнах світу влаштовується по лінії ЮНЕСКО. Не всі знають, що та маленька дівчинка – ви, Валю...

– Якби таке ж фото не висіло над моєю колискою, а згодом не супроводжувало мене упродовж всього життя, не знала б про це і я.

– Вас знімали з Юрієм Олексійовичем у садку, на тлі квітучої яблуні...

– Той садок ми назвали гагаринським, так його і сьогодні називає усе наше село. А на станції садівництва імені Симиренка, що на Черкащині, від тієї яблуні вивели новий сорт – «Ровесник Гагаріна».

Коли про це дізналися ті, хто продовжує справу Гагаріна, вони узяли живці тієї яблуні із собою. У репортажах з орбіти космічні довгожителі не без гордості показували, як розквітли у космічному просторі ті гагаринські живці. І це було глибоко символічно.

– Чи є у вас ще якісь матеріали, присвячені перебуванню Юрія Олексійовича у Ксаверівці?

– Є. Ось перша сторінка нашої міждрайонної газети. На ній Юрій Олексійович одразу після перебування у нашому домі бадьоро крокує із подарованим татом «Кобзарем». Нижче віршовані рядки:

Йде по вулиці Шевченка
З «Кобзарем» в руках
Наш Гагарін. Він так само, як
Шевченко,

Житиме в віках.

Є й абсолютно унікальне фото: Юрій Олексійович із сім'єю. Поруч з ним дружина Валентина і донька Оленка – моя, до речі, ровесниця. Цю світліну Юрій Олексійович надіслав нам одразу, як повернувся до Москви. На звороті промовистий напис: «Славному українському семейству от Ю. Гагарина и его семьи. Май 1966 г.»

Напередодні якоїсь річниці першого польоту людини у космос нас із мамою розшукав репортер американського журналу «Спейс» (космос), що видається Американським космічним агентством НАСА. За добірку цих фото він пропонував винагороду у доларах. Повірте, матері, яка без успіху бореться із тиском, ці долари були б не зайві. Але ми рішуче відмовилися від грошей. А от перефотографувати все це йому дозволили, для історії.

– Чи знаєте щось про долю «Кобзаря», якого ваш батько подарував Юрію Олексійовичу?

– Спочатку книга прикрашала домашню бібліотеку родини Гагаріних, а після трагічної загибелі Юрія Олексійовича його дружина передала книгу до Зоряного містечка, в музей космонавтів найпершого, гагаринського набору. Там «Кобзар» зберігається й донині.

– Ви згадали про трагічну загибель... Як сприйняли ксаверівчани цю скорботну звістку?

– З невимовним болем, як особисту трагедію, – завершує розмову Надія Рябець, – адже сталося це усього за два роки після того, як він завітав до нас. Наші жінки частенько збиралися разом, і була у нас лише одна пісня: Знаєте, кажим он парнем был? На руках весь мир его носил...

У багатьох на очах були сльози...

Анатолій СИГАЛОВ
Фото з архіву автора

Від дідів-прадідів

Тетяна ШНУРЕНКО

«Нема кращого місяця, як січень, лиш би не холодив». Чи холодитиме – побачимо. А от щодо найкращого місяця – чистісінька правда. Свято – щодня!

Я не перебільшую, прочитаєте нашу статтю – переконаєтесь. Та й не може початок року бути похмурим чи занадто спокійним, сповільненим чи сонним. Адже всі знають: як зустрінеш Новий рік, так його і проведеш. А зустрічаємо рік не лише 31 грудня. Різдвяно-Новорічні свята тривають аж до Водохреща – 19 січня. Отож, не оминаймо жодного свята – кожне з них давнє-прадавнє, традиційне, наше рідне, українське, веселе та добре. Пізнаваймо, вивчаймо та святкуймо.

«НЕМА КРАЮ БЕЗ ЗВИЧАЮ»

3 січня – Петро-напівкорм. Господарі перевіряли запаси корму для худоби. Зважали, що повинно залишитись не менше половини.

ЕТНОГРАФІЧНИЙ СЛОВНИЧОК

Колядки – величальні пісні, які співаються на свято Різдва. Найдавніші колядки мають сюжети космологічного типу, в яких розповідається про створення світу: космічне море, Світове Дерево. З прийняттям Християнства одним з основних мотивів колядок стали релігійні сюжети – Бог, апостоли та їхні діяння. Ще один великий пласт колядок – славлення господаря, його родини, віншування кожного із них, побажання щедрого врожаю, який був основою добробуту наших пращурів.

Щедрівка – старовинна українська обрядова величальна Новорічна пісня. Виконують ці пісні, як і колядки, гуртом, під час обряду щедрування на Щедрий вечір.

4 січня – Анастасії. Цієї пори колись казали: «Скоро Настя на помості запросе три празники в гості!» Великі справи по господарству намагалися завершувати цього дня.

5 січня – особливо оберегали й шанували домашню худобу та птицю. Одна із обрядодій – випікання ритуального печива у формі корівок, овечок, коней та птахів.

6 січня – Надвечір'я Різдва Христового. В усіх краях нашої рідної України є багато своїх, регіональних звичаїв цього свята. Та нагадаємо основні, за якими святкують цей день з діда-прадіда.

До цього дня всі справи по господарству пороблено, лише готується святковий стіл. Господиня запалювала в печі дванадцять полін. Традиційні дванадцять пісних страв Багатого вечора: узвар, варені горох та квасоля, смажена капуста, риба, вареники, картопля, гриби, каша гречана, голубці з пшоном, коржі з маком та кутя. «Боже борони, де ночувати в людях – весь рік блукатимеш» – усі на Різдво мають бути вдома зі своїми рідними. Господар та господиня вимощують на покуті кубельце із трави. Тут ставлять Дідуха-снопа із пшениці чи жита, кутю та узвар. Після свят траву з-під куті віддавали тваринам, трохи залишали для кубел. На Слобожанщині з цієї трави готували купіль для немовлят.

Як тільки на небі сходила перша зоря, родина сідала за стіл. Першим, як і годилося, підходив до столу господар, за ним усі інші. Після молитви вечеряли, розмовляли тихцем. Обов'язкова частина Різдвяного обряду – пом'янути тих, хто вже відійшов. Наступну молитву виголошували нині сущим. Їм зичили щастя, здоров'я, бажали, щоб гуртом та в злагоді дочекати наступного Різдва. Після вечері малі діти відносили обрядову їжу своїм бабусям-дідусям, бабцям-повитухам та хрещеним. Ті віддаровували їх цукерками, горіхами та грішми.

СМАЧНОГО!

РЕЦЕП КУТІ
від заслуженої артистки України
Анжеліки Рудницької.

Моя мама святкує день народження на Свят-вечір, тому різдвяні дні я намагаюся бути поруч. Ми готуємо багато традиційних українських страв, міксуємо їх із улюбленими сучасними наїдками, накриваємо стіл і чекаємо гостей. Навіть коли нікого не запрошуємо – гості завжди приходять, заходять і колядники. Тому свято у нас родинне і особливо урочисте.

Улюблена різдвяна страва – кутя. Для неї відварюється пшениця (інших круп я не визнаю для куті),

потім додають-ся родзинки, перетертий мак, подрібнені волоські горіхи, мед, узвар (за бажанням). Якщо хочеться урізноманітнити – можна додати цукати, курагу. Всі інгредієнти перемішуються у глиняному горщечку і на кілька хвилин ставляться у теплу духовку, щоб «помліли». У нас немає печі, тому ми змушені імітувати її сучасними способами. Хоча цього можна і не робити, бо кутя смачна ЗАВЖДИ.

7 січня – Різдво Христове. «На Різдво і сонце грає». «На Покутті діти колядують ще на Святвечір. На Слобожанщині, на Гуцульщині – 7 січня після церковної святкової служби. На Західному Поділлі колядують діти рано-вранці. А в Галичині ще й колядують газди» (О. Воропай, «Звичаї нашого народу»). Ось як колядували парубоцькі гурти. Заздалегідь вибирали собі ватагу, тобто керівника, міхоношу, «козу». «Козу» зодягали у вивернутий кожух, прилаштовували солом'яні роги, хвіст і дзвіночок на ший. Таким гуртом ходили колядувати. Заходячи на подвір'я, колядники просили дозволу. Господар, звісно, зголошувався, і розпочиналася колядницька вистава. В колядках оспівували господаря – ясне сонце, ясен місяць – господиню, дрібних зірок – то їх діток. Якщо в хаті була дівчина «на виданні» – вона обдаровувала кожного колядника яблуками та горіхами.

8 січня – Богородиця. Це – жіноче свято. І досі існує сувора заборона робити будь-що цього дня вагітній жінці або її чоловікові. Цей день присвячується Матері Божій і хто-хто, а майбутня мати має найщиріше, найкраще дотримуватись канонів почитань. Ще на Богородицю провідували баб-бранок, баб-повитух (жінок, які допомагали під час пологів). У деяких місцевостях Галичини цього дня спалювали Різдвяного Дідуха, стрибали через вогонь та переводили домашніх тварин – очищалися вогнем.

9 січня – Стефана, день має бути морозяний.

10 січня – день сім'янина. Кожен сповідається перед своєю совістю.

11 січня – підпалювали ритуальні кілки – щоб спопелити болі та переляки.

13 січня – Меланка, Щедрий вечір, Щедра кутя. Готують другу кутю Новорічно-Різдвяних свят – Щедру. Святковий стіл на Щедрий вечір був уже скоромним, адже піст закінчився. Звечора і до півночі обходили оселі щедрувальники. Зазвичай, це були дівочі гурти. Та хлопцям також несла всидіти вдома на свято. Вони збиралися до гурту, перевдягали одного в жіночий-дівочий одяг, нарікали Маланкою і йшли від хати до хати, щедрувати, звеселяти, з Новим роком вітати!

14 січня – «На щастя, на здоров'я! Роди, Боже, жито, пшеницю і всяку пашницю! Будьте здорові з Новим роком та з Василям!» **14 січня** – Новий рік, Василя. У тих селах, де була церква, засівали після святкової відправи, а де не було – удосвіта. Нагадаю: щедрують звечора переважно дівчата, а зранку засівають хлопчики. Батьки споряджали синів на засівання урочисто. Дітлахи наповнювали зерном спеціальну рукавицю та починали засівати зі своєї хати: «Ходе Ілля

*На Василя,
Несе пугу метяную.
Туди махне
І сюди махне;
У полі ядро,
А вдома добро,
Зроди, Боже,
Жито, пшеницю,
Усяку пашницю.
На Новий рік,
На щастя,
На здоров'я!»*

Музей сучасного мистецтва України
має честь запросити Вас на виставку
живопису

з 25.12.2013 до 19.01.2014
Відкриття 25.12.2013 о 18.00 г.

НАТАЛІ ШИПТУХОВСЬКА

Всесвіт мій - Океан

Адреса музею: вул. Глибочицька, 17, Київ;
тел./факс: +38 044 201 49 45,
e-mail: info@modern-museum.org.ua
www.modern-museum.org.ua

Ви прагнете бути лідером суспільної думки і цікавим співрозмовником?
Ви відповідально і свідомо ставитеся до своєї участі у розвитку української культури?
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ НАШІ ВИДАННЯ у 2014р.!
Про український театр, музику, національні пам'ятки, старожитності, кіно, літературу!

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
60969
вартість річної передплати 171,90 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
90269
вартість річної передплати 111,90 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
95220
вартість річної передплати 224,10 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
74401
вартість річної передплати 272,10 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
74310
вартість річної передплати 136,50 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
74501
вартість річної передплати 136,50 грн.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
37112
вартість річної передплати 119,90 грн.

Всеукраїнський інтернет-ресурс, який висвітлює культурно-мистецьке життя країни

Передплату можна оформити в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України, через передплатні агентства. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на всі наші видання можна через сайт www.presa.ua, на сторінці «Передплата On-Line».

Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com

Шановні читачі газет і журналів нашого видавництва! Триває передплата на 2014 рік!

ПРОПОНУЄМО ВАМ ПОЗНАЙОМИТИСЯ ІЗ ЗАОХОЧЕННЯМИ ВІД ВИДАВНИЦТВА НАШИХ ДРУЗІВ-ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили видання на 6 місяців:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили два і більше видань на 6 місяців:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• матимете можливість розмістити привітання на сторінках газети "Культура і життя" або "Кримська світлиця" з юві-

леєм, сімейним і професійним святом;
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили видання на рік:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• безкоштовно отримаєте редакційну передплату на одне із видань на II півріччя 2014 року;
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

Заохочення для фізичних осіб, які передплатили два і більше видань на рік:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуск журналу "Пам'ятки України" (який не йде у передплату);
• матимете можливість розмістити приві-

тання на сторінках газети "Культура і життя" або "Кримська світлиця" з ювілеєм, сімейним і професійним святом;
• безкоштовно отримаєте редакційну передплату двох видань на II півріччя 2014 року;
• братимете участь у розіграші календарів на 2014 рік. Кількість календарів для розіграшу – 150.

СЕРЕД УСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ДОДАТКОВО БУДЕ РОЗІГРАНО ТРИ ЦІННИХ ПРИЗИ!

Заохочення для юридичних осіб, які передплатили три і більше видань на 6 місяців:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуски журналів "Пам'ятки України" та "Українська культура" за 2014 рік (які не підуть у передплату);
• матимете можливість розмістити на сторінках газети привітання або розповідь про їхню організацію в рубриці "Наші передплатники";

• безкоштовно отримаєте редакційну передплату одного з видань на II півріччя 2014 року.

Заохочення для юридичних осіб, які передплатили три і більше видань на рік:

Надішліть нам до 31 січня 2014 року поштою (факсом, електронною поштою*) копію передплатного абонементу** і Ви:
• отримаєте безкоштовно спецвипуски журналів "Пам'ятки України" та "Українська культура" за 2014 рік (які не підуть у передплату);
• матимете можливість розмістити на сторінках газети привітання або розповідь про їхню організацію в рубриці "Наші передплатники";
• безкоштовно отримаєте редакційну передплату двох видань на II півріччя 2014 року.

*Поштова адреса – ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», вул. Васильківська, 1, м.Київ, 03040; факс – (044) 498-23-64; e-mail – nvu.kultura.sale@gmail.com

Телефони – (044) 498-23-64, (050) 310-56-63
**До участі в розіграші приймаються копії передплатних абонементів із чітким відтиском касового апарата.

Наступний номер газети вийде 17 січня 2014 року

Газета «Культура і життя»

№ 1-2 (4573-4574), 3 січня, 2014 рік

Засновники: Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети «Культура і життя»

Видавець: ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Генеральний директор Олесь БІЛАШ

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел. +38 (044) 498-23-65

Головний редактор Людмила ГНАТЮК

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1; тел. +38 (044) 498-23-65
nvu.kultura@gmail.com

Виходить із 7 жовтня 1923 року. Свідомо про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації – КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Друкарня: ТОВ «Видавничо-поліграфічна компанія «Експрес-Поліграф», вул. Фрунзе, 47-б, корп. 2, Київ, 04080; тел. +38 (044) 417-25-93

Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38 (044) 498-23-64, +38 (050) 310-56-63

Портал <http://uaculture.com>

Передплатний індекс в Каталозі видань України 60969

Склад Видавничої ради

Олесь Білаш – генеральний директор видавництва; Віктор Вечерський – заступник директора Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей; Максим Бударін – заступник директора Департаменту у справах релігій та національностей; Олена Воронько – начальник відділу театральних мистецтв Управління мистецтв Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти; Світлана Фоменко – начальник управління міжнародного

співробітництва; Оксана Іонова – заступник начальника управління стратегічного планування культурного розвитку та регіональної політики у сфері культури Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти – начальник відділу аналізу та прогнозування соціокультурного розвитку регіонів; Євгенія Крутоголов – начальник відділу монументального, образотворчого та народного мистецтва; Іван Мечков – заступник начальника управління мистецтв Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв та освіти – начальник відділу музичного мистецтва; Лариса Нікіфоренко – начальник управління регіональної та культурно-просвітницької роботи Міністерства культури України; Лариса Петасюк – начальник управління правового забезпечення; Людмила Чумакова – заступник начальника управління справами – начальник відділу взаємодії з Верховною Радою; Михайло Швед – заступник директора Департаменту формування державної політики у сфері культури, мистецтв

та освіти – начальник управління мистецтв; Віктор Пасак – заступник генерального директора видавництва; Оксана Гайдук – головний редактор журналу «Українська культура»; Людмила Гнатюк – головний редактор газети «Культура і життя»; Ольга Голинська – головний редактор журналу «Музика»; Надія Соколенко – головний редактор журналу «Український театр».

Дизайн та верстка Сергія Задворного

Редакція залишає за собою право на редагування отриманих матеріалів без узгодження з автором. Думки авторів публікацій можуть не збігатися з позицією редакції. Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів журналу тільки з письмового дозволу видавця. © «Культура і життя»

Наклад 9500

Ціна договірна

